

Voogdijraad
Rijkdienst Caribisch Nederland

Voogdijraad Caribisch Nederland

Methodologische onderbouwing

Ga naar client
Geboortedatum
Geboorteplaats

>

Clientnaam
Dossiernummer
Datum rapport

Selecteer client

Algemeen

Voorblad

Medewerking minderjarige / ouders

Verantw. en delict (geschiedenis)

Verantwoording

Analyse delict

Delictgeschiedenis

Risico's en beschermende factoren

Huisvesting

Opvoeding en gezin

School en werk

Vrije tijd en sociaal netwerk

Middelengebruik en verslaving

Psychosociaal functioneren

Houding

Verdiepingsdiagnostiek

Slachtofferbewust werken

Zeden

Risico's, conclusie, advies en PVA

Inschatting risico's en conclusie

Advies

Bijzondere voorwaarden

Plan van aanpak

Aanvullende onderdelen

Eerdere hulpverleningscontacten

Responsiviteit

Overige informatie

Aantekeningen voor intern gebruik

Verwijs

Nieuw dossier

Afdrukken rapport

Dossier (in)actief zetten

Maak export

Inhoudsopgave

Copyright en contactgegevens	6
Voorwoord	8
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	10
1.2. Vraag van de Voogdijraad Caribisch Nederland.....	10
1.3. Resultaat.....	10
1.4. Leeswijzer	10
2. Caribisch Nederland	12
2.1. Demografie.....	12
2.2. Sociaal-culturele en economische factoren	12
2.3. Veiligheid en (jeugd)criminaliteit.....	14
3. Voogdijraad Caribisch Nederland.....	15
3.1. Omschrijving organisatie	15
3.2. Taken voogdijraad	15
3.3. (Jeugd)strafrecht.....	15
4. Werkwijze	17
4.1. Theoretische basis	17
4.2. Bepalen type risicotaxatie- en adviesinstrument.....	17
4.3. Werkwijze	18
5. Het risicotaxatie- en adviesinstrument.....	21
5.1. Opbouw op hoofdlijnen.....	21
5.2. De onderdelen van de YORIAS+	21
5.2.1. Algemeen	21
5.2.2. Verantwoording & delict(-geschiedenis).....	21
5.2.3. Aanvullende onderdelen.....	22
5.2.4. Leefgebieden	23
5.2.5. Verdiepingsdiagnostiek	27
5.2.6. Risico-inschatting, advies en plan van aanpak.....	27
5.3. De werking van de YORIAS+	28
5.3.1. Algemeen	28
5.3.2. Kernvragen en aanvullende vragen.....	29
5.3.3. Informatieteksten	29
5.3.4. Rapportage	29
6. Implementatie.....	30
6.1. Opleiding.....	30
6.2. Aanvullend materiaal	30
7. Vervolg	32
7.1. Validatie.....	32
7.2. Evaluatie	32
7.3. Doorontwikkeling.....	33
7.3.1. Verdiepende modules	33
7.3.2. Integratie met een cliëntsysteem	33
Bijlagen	34
Bijlage 1. Literatuur- en bronnenoverzicht	35
Bijlage 2. Samenstelling werkgroep	40
Bijlage 3. Checklist voor tijdens gesprekken.....	41
Bijlage 4. Informatieblad voor ketenpartners.....	44

Copyright en contactgegevens

Copyright

Het eigendom van de YORIAS+ ligt bij de Voogdijraad Caribisch Nederland en de ontwikkelaars van het instrument (J.M.P. van Tuinen, R. Segaar en L.M. van Essen).

Deze publicatie, het instrument YORIAS+ en/of onderdelen daarvan mogen niet worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of door fotokopieën, opnamen of enig andere manier zonder schriftelijke toestemming van de ontwikkelaars vooraf.

The YORIAS+ is the propriety of the Voogdijraad Caribisch Nederland and the developers of the instrument (J.M.P. van Tuinen, R. Segaar en L.M. van Essen).

No part of this publication and of YORIAS+ can be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form by any means, electronic, mechanical or photocopying, recording or otherwise without te prior permission of the developers.

Contactgegevens *Contact information*

Neem voor vragen over de YORIAS+ en/of over het gebruik daarvan contact op met de ontwikkelaars via email: post@van-tuinen.nl.

For questions about YORIAS+ and/or the use of it, contact the developers by email: post@van-tuinen.nl.

© Copyright 2024

Voorwoord

Voorspellen van de toekomst is schier onmogelijk. Professionals werkzaam in de strafrechtelijke context staan dan ook voor een bijna onmogelijke taak. Zij moeten, op basis van beperkte informatie, inschatten hoe een justitiabele zich in de toekomst zal gedragen. Op basis van deze inschatting worden beslissingen genomen met soms grote consequenties, niet alleen voor de justitiabele zelf, maar ook voor de maatschappij. Moet een verdachte in voorarrest blijven of is het verantwoord dat hij zijn zaak in vrijheid afwacht? Vraagt de veiligheid van de maatschappij dat een verdachte een strafrechtelijke behandelmaatregel opgelegd krijgt, of is een straf afdoende?

Zeker als het om jongeren gaat die in aanraking zijn gekomen met de Voogdijraad, zijn dit lastige vragen. De ontwikkeling van een jongere kan immers nog alle kanten op en er is nog maar weinig te zeggen over het verloop van de criminele carrière. Het werk van professionals vindt ook nog eens plaats onder grote maatschappelijke druk. Dat is zeker het geval als het een strafzaak betreft die veel aandacht trekt van het publiek. En wanneer er ondanks een grondige analyse en beoordeling uiteindelijk toch een ernstige recidive plaatsvindt, leidt dat tot onbegrip en boosheid. Dit richt zich dan niet alleen op de dader, maar ook op de betrokken professionals. Want waarom waren zij niet in staat de recidive te voorkomen?

Het eerlijke verhaal is dat het onmogelijk is om alle gevallen van recidive te voorkomen door rechtelijk ingrijpen. Wel mag van professionals worden gevraagd dat zij alles in het werk stellen om besluitvorming zo zorgvuldig en gedegen mogelijk uit te voeren. Dit wordt ten eerste bereikt door de besluitvorming te baseren op kennis uit de wetenschappelijke literatuur, voor zover deze voorhanden en van toepassing is. Ten tweede is het van belang dat besluitvorming transparant is en dat elk advies op eenzelfde gestructureerde wijze tot stand komt.

Dit rapport beschrijft de ontwikkeling van het risicotaxatie- en adviesinstrument voor de Voogdijraad Caribisch Nederland, de YORIAS+. De auteurs hebben zich gerealiseerd dat het simpelweg vertalen van een reeds beschikbaar instrument geen optie is. Een instrument moet immers perfect aansluiten bij de specifieke culturele en sociaal economische context en jurisdictie. Bij de constructie is daarom niet alleen alle relevante internationale wetenschappelijke literatuur gebruikt, maar is ook nauw samengewerkt met de toekomstige gebruikers, de vertegenwoordigers van de Voogdijraad. Zo sluit het instrument zo goed als mogelijk aan bij de populatie waarover wordt gerapporteerd en bij de context waarin het instrument gebruikt gaat worden. Het streven is nog steeds het leveren van zo veel mogelijk maatwerk, maar op basis van zo veel mogelijk relevante informatie en in een omgeving die niet alleen structuur en transparantie biedt maar ook aanzet tot kritische reflectie.

Implementatie van de YORIAS+ zal professionals gaan helpen hun ervaringen te delen en waar gewenst het instrument en de adviezen te verbeteren. Daarmee markeert de introductie van dit instrument de start van een nieuw tijdperk voor de Voogdijraad van de BES-eilanden en zal deze Voogdijraad een belangrijk voorbeeld worden voor het hele (internationale) veld.

Joke Harte

*Hoogleraar Effectieve Justitiële Interventies
Vrije Universiteit Amsterdam*

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In 2022 heeft de Voogdijraad Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba, hierna 'Voogdijraad') gevraagd een risicotaxatie- en adviesinstrument voor jeugd te ontwikkelen ten behoeve van de advisering aan de rechterlijke macht. De reden hiervoor was dat er geen geschikt risicotaxatie- en adviesinstrument beschikbaar was voor de Voogdijraad. Vanuit Nederland beschikbare instrumenten (zoals LIJ of de BARO) voldeden niet aan de behoefte van de Voogdijraad, omdat in Caribisch Nederland andere sociaal- economische en culturele factoren een rol spelen dan waar deze andere instrumenten op ontwikkeld zijn. Daarbij waren de instrumenten niet gebruiksvriendelijk en ontbreekt de wetenschappelijke onderbouwing waaruit blijkt wat de relatie van de vragen is tot de risico-inschatting en passende advisering specifiek in de regio.

Een andere relevante ontwikkeling is dat op 1 augustus 2020 een nieuw jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland is ingevoerd, waardoor meer maatwerk mogelijk is bij de afdoening van strafbare feiten door minderjarigen. Binnen het jeugdstrafrecht heeft de Voogdijraad de wettelijk taak om een strafadvies uit te brengen aan de rechterlijke macht bij 12-18 jarigen.

1.2. Vraag van de Voogdijraad Caribisch Nederland

De vraag van de Voogdijraad is om een risicotaxatie- en adviesinstrument te ontwikkelen specifiek voor de doelgroep van de Voogdijraad, namelijk 12-18 jarigen woonachtig in Caribisch Nederland die met justitie in aanraking zijn gekomen. Naast risicotaxatie moet het instrument ook helpen in het bepalen van een passend plan met de juiste bijzondere voorwaarden en interventies en voorzien in een gestandaardiseerde rapportage voor de rechterlijke macht.

Samengevat is de doelstelling van het instrument driedig:

1. Inzicht krijgen in risico- en beschermende factoren.
2. Risicotaxatie: kans op recidive bepalen.
3. Opstellen van een plan van aanpak om herhaling van crimineel gedrag te voorkomen en hierover helder te adviseren.

1.3. Resultaat

Het resultaat is een risicotaxatie- en adviesinstrument, specifiek voor de doelgroep van de Voogdijraad Caribisch Nederland: **YORIAS+**.

YORIAS staat voor **Youth Risc Assessment**. De **+** geeft aan dat de YORIAS+ niet enkel een risicotaxatie instrument is, maar ook voorziet in een rapportage aan de rechterlijke macht. Daarnaast wordt met de **+** tot uiting gebracht dat de YORIAS+ enkele verdiepende modules op specifieke onderwerpen bevat.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beknopt beeld van Caribisch Nederland geschetst, waarbij specifiek wordt ingegaan op criminaliteit en factoren die daar van invloed op zijn. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van de Voogdijraad en de taken en rol van de Voogdijraad binnen het jeugdstrafrecht. In hoofdstuk 4 wordt beschreven hoe de YORIAS+ tot stand is gekomen, waarna in hoofdstuk 5 de YORIAS+ zelf wordt toegelicht en in

hoofdstuk 6 de wijze van implementatie. Tot slot worden in hoofdstuk 7 aanbevelingen gegeven voor de verdere ontwikkeling en evaluatie van de YORIAS+.

2. Caribisch Nederland

2.1. Demografie

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat uit een Caribisch en een Europees deel. Het Caribische deel van het Koninkrijk bestaat uit de landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten én sinds 10 oktober 2010 uit drie bijzondere Nederlandse gemeenten, namelijk de eilanden Bonaire, Saba en Sint Eustatius.¹ Bonaire, Saba en Sint Eustatius vormen, als openbare lichamen binnen het land Nederland, Caribisch Nederland en worden ook wel de BES-eilanden genoemd.

Bonaire maakt deel uit van de benedenwindse eilanden en is het grootste van de drie eilanden, met een oppervlakte van 288 vierkante kilometer en ongeveer 25.000 inwoners. Sint Eustatius (21 vierkante kilometer) en Saba (12 vierkante kilometer) behoren tot de bovenwindse eilanden met respectievelijk ongeveer 3200 en 2000 inwoners.² De BES-eilanden hebben een relatief jonge bevolking, waarbij 24% van de bevolking jonger is dan 25 jaar.³

Op Bonaire is het Papiaments de meest gesproken taal, op Sint Eustatius en Saba is dat Engels. De officiële taal op de BES-eilanden is Nederlands.

2.2. Sociaal-culturele en economische factoren

Culturele aspecten

Een groot deel van de inwoners van de BES-eilanden heeft een migratieachtergrond: ongeveer twee derde van de inwoners is niet op het eiland zelf geboren.⁴ Dit zorgt voor een grote verscheidenheid qua culturele achtergrond, taal en religie. Naast inheemse invloeden, wordt de cultuur op de eilanden gekenmerkt door Afrikaanse tradities en gebruiken vanuit het slavernijverleden en Europese invloeden vanuit de koloniale geschiedenis van de BES-eilanden.

De kleine omvang qua oppervlakte en inwoneraantal van de BES-eilanden zorgt ervoor dat veel mensen elkaar kennen of op een bepaald moment met elkaar in contact komen (bijvoorbeeld via werk, kerk, sport of opleiding). Dat leidt tot een informele cultuur en economie, waarbij sprake is van 'transacties' tussen bekenden.⁵

De BES-eilanden kennen veel 'matrifocale meergeneratie familiepatronen': huishoudens worden vaak gevormd door moeders en kinderen, en regelmatig ook de grootmoeder, waarbij de moeder het gezin ook financieel onderhoudt.⁶ Bijna 40% van de kinderen groeit op in een eenoudergezin.⁷ De vader heeft vaak een (zeer) beperkte rol in de opvoeding van kinderen. Ouderen, en dan vooral de grootmoeder, worden gerespecteerd en spelen een centrale rol in de familie en het doorgeven van tradities en kennis.

Een ander kenmerk van het Caribisch gebied is dat er sprake is van een 'machocultuur'. Dit uit zich onder andere in temperamentvol gedrag dat snel kan escaleren in geweld, zeker in combinatie met alcohol en drugs. In combinatie met de matrifocale familiepatronen, waarbij de moeder verantwoordelijk is voor de opvoeding van de kinderen, worden machoculturen gekenmerkt door minder verantwoordelijkheidsgevoel bij mannen.⁸

---

¹ www.rijksoverheid.nl

² www.rijksoverheid.nl en www.cbs.nl Inwonersaantallen per 1-1-2024.

³ Unicef (2019)

⁴ Unicef (2019).

⁵ Unicef (2019).

⁶ Straatmeijer, J. (2018).

⁷ Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015). Ter vergelijking: in Europees Nederland is dit ongeveer 8%.

⁸ Mooij, A.J.M., Tijssens, I. & Mark, J. van der (2013).

Economie en werkgelegenheid

De werkloosheid in Caribisch Nederland ligt tussen de 2,5-3,9% en is vergelijkbaar met Europees Nederland. Mensen werken vooral in de handel en horeca (toerisme), in de zakelijke dienstverlening, bij de overheid en in de gezondheidszorg.⁹

De BES-elanden zijn voor een groot deel afhankelijk van goederen en producten die van elders moeten worden geïmporteerd. Doordat de eilanden qua omvang en inwoneraantal relatief klein zijn, is het financieel en commercieel niet altijd aantrekkelijk om goederen, producten of voorzieningen aan te bieden. En goederen en producten die worden aangeboden, zijn door de beperkte afzetmarkt vaak duurder dan elders. Hierdoor zijn de kosten voor het levensonderhoud hoog.¹⁰

Voorzieningen

Het voorzieningenniveau in Caribisch Nederland lag voor 2010 substantieel lager dan in Europees Nederland. Zo beoordeelde de Inspectie vrijwel alle scholen als zwak of zeer zwak: er waren grote leerachterstanden, huisvesting en leermiddelen voldeden niet en prestaties waren onder de maat. Ook was er geen publieke zorgverzekering en in vergelijking tot Europees Nederland beperkte sociale zekerheidsregelingen.¹¹

Sinds 2008 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt om het voorzieningenniveau (o.a. op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, sociale zekerheid, veiligheid en infrastructuur) te verhogen en wordt hier meer geld voor vrijgemaakt. Dit heeft op een aantal vlakken tot verbetering geleid, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheidszorg.¹² Ook is in 2016 kinderbijslag ingevoerd en bijstandsnorm vastgesteld.¹³ Desondanks blijkt uit belevingsonderzoeken dat veel inwoners vinden dat de veiligheid en koopkracht sinds 2010 achteruit zijn gegaan.¹⁴

Armoede

Ondanks de toegenomen investeringen in voorzieningen op de BES-eilanden bestaan er nog steeds (grote) verschillen tussen Caribisch en Europees Nederland. Het welvaartsniveau van Bonaire, Sint Eustatius en Saba bedroeg in 2019 minder dan de helft van dat van Europees Nederland en er is sprake van omvangrijke armoede. Een substantieel deel van de huishoudens moet rondkomen van een inkomen onder het huidige ijkpunt voor het sociaal minimum.¹⁵

De armoede zorgt voor verschillende problemen op andere gebieden.¹⁶ Schulden zorgen voor sociale conflicten, doordat mensen geld lenen bij familie en vrienden, maar die niet altijd op tijd kunnen afbetalen. De hoge voedselprijzen hebben tot gevolg dat veel mensen een eenzijdig, ongezond eetpatroon hebben, wat leidt tot diabetes en hart- en vaatziekten. Ook kan armoede tot mentale problemen leiden: financiële bestaansonzekerheid vergroot de kans op depressie, psychoses, stemmingsstoornissen, zelfmoord en alcohol- en drugsverslaving.¹⁷ Door de kwetsbare economische structuur en kleine arbeidsmarkt is het moeilijk om uit de armoede te ontsnappen.¹⁸

Armoede werkt door bij kinderen. Doordat ouders veel moeten werken om rond te kunnen komen, is er minder aandacht voor kinderen. Scholen geven aan dat de armoedeproblemen binnen de gezinnen impact hebben in de klas: kinderen zijn onrustig en er is veel agressie en schooluitval, waar het leerklimaat en de leerprestaties onder lijden.¹⁹ Ook zijn kinderen

---

⁹ Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland (2023).

¹⁰ Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015) en Oostindie, G en Veenendaal W. (2023).

¹¹ Oostindie, G en Veenendaal W. (2023).

¹² Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015).

¹³ College voor de rechten van de mens (2016).

¹⁴ Oostindie, G en Veenendaal W. (2023).

¹⁵ Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland (2023).

¹⁶ Straatmeijer, J. (2018) en Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015).

¹⁷ Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland (2023).

¹⁸ Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015).

¹⁹ Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015).

die opgroeien in langdurige armoede vaker onveilig gehecht, waardoor ze gedragsproblemen kunnen ontwikkelen. Kinderen en jongeren uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status hebben bijna twee keer zoveel kans om een psychosociaal probleem te ontwikkelen dan leeftijdsgenoten die niet in armoede opgroeien.²⁰

Naar aanleiding van advies van de Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland zijn in juli 2024 de uitkeringen, kinderbijslag en het minimumloon verhoogd en is extra geld vrijgemaakt voor armoedebeleid op de BES-elanden.²¹

2.3. Veiligheid en (jeugd)criminaliteit

Het is moeilijk om een compleet en sluitend beeld te krijgen van de omvang en aard van de criminaliteit op de BES-eilanden, doordat data versnipperd en niet altijd volledig is.²² Desondanks kan op basis van informatie uit de systemen van politie, Openbaar Ministerie, rechtbank en andere instanties die zich bezig houden met veiligheid en criminaliteit wel een beeld geschetst worden.

In het algemeen is de criminaliteit in Caribisch Nederland "aanzienlijk en structureel van karakter", zo stelt het Openbaar Ministerie.²³ Uit belevingsonderzoeken blijkt dat burgers sinds 2010 meer criminaliteit ervaren. Veel genoemd wordt diefstal, en dan met name het stelen van voedsel en kleding, wat mogelijk een verband houdt met de armoede op de BES-eilanden. Ook huiselijk geweld, mishandelingen en zedendelicten worden vaak genoemd in het belevingsonderzoek. Een verklaring hiervoor kan zijn dat meerdere generaties van een familie vaak bij elkaar wonen in te kleine behuizing, vanwege een tekort aan betaalbare woningen.²⁴ Ook wordt als verklaring genoemd dat er beperkt toezicht is op jongeren (doordat de ouders veel werken), de groeiende financiële problemen en de geringe aandacht voor sociale vaardigheden in de opvoeding en het onderwijs.²⁵

Ongeveer de helft van de instroom bij het Openbaar Ministerie in 2013 bedroeg geweldsdelicten. Dit betrof veelal openlijk geweld en huiselijk geweld, vaak uit de hand gelopen ruzies waarbij alcohol en/of drugs in het spel was. Na geweldszaken vormen vermogensdelicten een groot deel van het aantal zaken dat instroomde bij het Openbaar Ministerie, waarbinnen diefstal de grootste groep vormde. Ook inbraak (met name in woningen van toeristen of van Europese Nederlanders die op het eiland wonen) komt relatief vaak voor.

De aangiftebereidheid op de BES-eilanden is over het algemeen laag. Doordat veel mensen elkaar kennen, is men terughoudend met meldingen bij de politie. Men lost problemen liever zelf of onderling op.²⁶

Jeugdcriminaliteit

Ongeveer 3,5% van de 12-18 jarigen in Caribisch Nederland is in aanraking gekomen met justitie, waar dit in Nederland ongeveer 1,4% is.²⁷ Onder minderjarigen zijn de meest voorkomende delicten diefstal (32%), rijden zonder rijbewijs (31%) en overige verkeersdelicten (21%). Geweldsdelicten komen weinig voor, al kan hierbij de lage aangiftebereidheid ook een rol spelen. Ruim de helft van de minderjarigen die in aanraking komen met justitie is first offender. Slechts een klein deel (7,5%) heeft drie of meer delicten gepleegd.²⁸

---

²⁰ Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland (2023).

²¹ www.rijksdienstcn.com

²² Doekhie et al (2020) en Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015).

²³ Openbaar Ministerie (2014).

²⁴ Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015).

²⁵ Mooij, A.J.M., Tijssens, I. & Mark, J. van der (2013).

²⁶ Pommer, E. en Bijl, P. (red) (2015) en Mooij, A.J.M., Tijssens, I. & Mark, J. van der (2013).

²⁷ Doekhie et al (2020) en WODC (2023).

²⁸ Doekhie et al (2020).

3. Voogdijraad Caribisch Nederland

3.1. Omschrijving organisatie

De Voogdijraad is een uitvoerende organisatie die in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid haar taken uitvoert. De Voogdijraad komt op voor de rechten van minderjarigen die in hun ontwikkeling worden bedreigd en geeft onafhankelijk advies.²⁹

Bij de Voogdijraad werken 15 medewerkers, waaronder 7 raadsonderzoekers met als taak advisering in strafzaken. Daarnaast werken er 2 raadsmedewerkers (ondersteunend aan de raadsonderzoekers), een gedragsdeskundige, alimentatiemedewerkers, een kwaliteitsmedewerker, een administratieve medewerker, een facilitair medewerker, een adviseur bedrijfsvoering en een algemeen directeur.

3.2. Taken voogdijraad

De Voogdijraad heeft zowel civiele als strafrechtelijke taken. De strafrechtelijke taken van de Voogdijraad bestaan uit de uitvoering van HALT-trajecten en advisering van het Openbaar Ministerie in jeugdstrafzaken. Onder de civiele taken vallen onder andere het uitvoeren van beschermingsonderzoeken, advies over gezag en omgang en voogdij en ASAA (afstand, screening, adoptie en afstamming). Daarnaast adviseert de Voogdijraad over het innen en uitbetalen van kinderalimentatie, fungeert de Voogdijraad als Centrale Autoriteit en is de Voogdijraad bijzonder curator in afstammingszaken.³⁰

3.3. (Jeugd)strafrecht

Tot enkele jaren geleden kende Caribisch Nederland geen apart jeugdstrafrecht. Dit is veranderd in augustus 2020 middels het toevoegen van de titel 'Bijzondere bepalingen voor jeugdigen' in het Wetboek van Strafrecht BES. Het jeugdstrafrecht geldt voor personen die een strafbaar feit hebben gepleegd toen zij tussen de 12-18 jaar waren. In bijzondere situaties kan bij 16- en 17-jarigen het volwassenstrafrecht worden toegepast. En andersom bij 18-21-jarigen het jeugdstrafrecht.

De aanleiding voor het invoeren van het jeugdstrafrecht was dat het daarvoor beschikbare instrumentarium ontoereikend was voor een "adequate, passende justitiële en pedagogische verantwoorde reactie."³¹ De invoering van het jeugdstrafrecht sluit aan bij het *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, en heeft als uitgangspunt dat vrijheidsbeneming bij minderjarigen voor een zo kort mogelijke duur moet worden toegepast. Hiertoe kent het jeugdstrafrecht meer mogelijkheden tot maatwerk in de afdoening van strafbare feiten. Nieuwe sanctiemodaliteiten zijn onder andere jeugddetentie, de oplegging van bijzondere voorwaarden (inclusief gedragstrainingen) en de plaatsing in een inrichting voor jeugdigen (PIJ-maatregel).

Zoals aangegeven heeft de Voogdijraad de taak om aan het Openbaar Ministerie en de Rechtbank te rapporteren in jeugdstrafzaken. Advisering vindt plaats op twee momenten in het strafproces: naar aanleiding van een inverzekeringstelling (op grond van art. 486 van het Wetboek van Strafrecht BES) en ten behoeve van een strafzitting (op grond van art. 487 van het Wetboek van Strafrecht BES). In het rapport geeft de Voogdijraad een beeld van de persoonlijkheid en levensomstandigheden van de verdachte. Het rapport in het kader van de inverzekeringstelling bevat tevens een advies over het al dan niet schorsen van de voorlopige hechtenis en eventueel aan de schorsing te verbinden bijzondere voorwaarden en benodigde hulpverlening. Het rapport in het kader van de strafzitting

²⁹ www.rijksdienstcn.com/voogdijraad.

³⁰ Voogdijraad Caribisch Nederland (2023).

³¹ Doekhie, J. et al. (2020).

beschrijft wat de minderjarige nodig heeft om herhaling te voorkomen en welke strafafdoening daarbij past.

In onderstaande tabel is het aantal aangevraagde en uitgebrachte adviesrapportages in de periode 2020-2022 per modaliteit en per eiland opgenomen.

Advies ivs (schorsing)									
		2020	2021	<u>2022</u>			2020	2021	<u>2022</u>
Instroom	Bonaire	4	12	18	Afgerond	Bonaire	3	12	11
	Saba	0	0	0		Saba	0	0	0
	Statia	2	3	0		Statia	2	3	0
Totaal		6	15	18	Totaal		5	15	11

Regulier strafadvies									
		2020	2021	<u>2022</u>			2020	2021	<u>2022</u>
Instroom	Bonaire	2	10	8	Afgerond	Bonaire	3	5	8
	Saba	0	1	0		Saba	0	0	0
	Statia	1	2	2		Statia	2	1	2
Totaal		3	13	10	Totaal		5	6	10

Afbeelding 1. Cijfers advisering door de Voogdijraad.³²

³² Voogdijraad Caribisch Nederland (2023).

4. Werkwijze

4.1. Theoretische basis

De YORIAS+ is gebaseerd op wetenschappelijk theorieën over het ontstaan van delictgedrag en hoe de afbouw van delictgedrag kan worden beïnvloed. De YORIAS+ gaat daarbij uit van het *Risk-Needs-Responsivity-model* (RNR-model). Het RNR-model is op dit moment het “meest uitgewerkte, consistente en empirisch onderbouwde model voor de aanpak van delictgedrag”.³³ Het RNR-model kent 15 beginselen, waarbij de risico-behoefte- en responsiviteitsbeginselen centraal staan. Belangrijke principes binnen het RNR-model zijn dat het plan van aanpak moet aansluiten op het risico, dat zowel naar criminogene als beschermende factoren moet worden gekeken en dat rekening moet worden gehouden met de responsiviteit van de cliënt.

Meer informatie over het RNR-model is te vinden in verschillende publicaties van J. Bonta en D.A. Andrews, grondleggers van het RNR-model. Een goede beschrijving van het RNR-model én de toepassing daarvan in de praktijk is te vinden in hoofdstuk 6 van de bundel ‘Werken in gedwongen kader’.³⁴

4.2. Bepalen type risicotaxatie- en adviesinstrument

Sinds het einde van de jaren '90 van de vorige eeuw worden instrumenten ontwikkeld om het risico op herhaling van delictgedrag op een gestructureerde wijze in te schatten.³⁵ Er bestaan grofweg 2 typen instrumenten:

- Actuariële instrumenten: bij deze instrumenten worden risicofactoren gescoord, wat leidt tot een totaalscore (al dan niet via een gewogen algoritme) van de kans op recidive.
- Gestructureerd klinisch oordeel: bij deze type instrumenten brengt de professional de risicofactoren op een gestructureerde manier in kaart, gebruik makend van zijn/haar kennis en ervaring. Dit leidt uiteindelijk tot een inschatting van het recidiverisico in beschrijvende zin.³⁶

Het voordeel van actuariële instrumenten is dat met een klein aantal vragen snel tot een inschatting van het recidiverisico kan worden gekomen en dat op eenvoudige wijze wetenschappelijke kennis over recidivekansen van justitiabelen met vergelijkbare scores beschikbaar wordt gemaakt voor de rapporteur. Het nadeel is echter dat de risicotaxatie met name kijkt naar statische factoren en dat de uitkomst zonder contextualisering weinig zegt over de kans op recidive in een individuele zaak.³⁷ Bij instrumenten die gebruik maken van het gestructureerd klinisch oordeel kunnen nadrukkelijk ook dynamische en beschermende factoren worden meegenomen.

Voor het risicotaxatie- en adviesinstrument voor de Voogdijraad is gekozen voor het gestructureerd klinisch oordeel op basis van onderstaande afwegingen:

- Belang van dynamische en beschermende factoren: minderjarigen, de doelgroep van de Voogdijraad, bevinden zich nog volop in ontwikkeling en de invloed vanuit de omgeving (ouders, school, etc.) is groot. Een instrument gebaseerd op het gestructureerd klinisch oordeel van de raadsadviseurs biedt ruimte om dynamische en beschermende factoren mee te wegen in de risicotaxatie en biedt meer aanknopingspunten voor het plan van aanpak om recidive te voorkomen.
- Beperkte doelgroep: gezien de aantallen advies die de Voogdijraad jaarlijks uitbrengt is validatie en kalibratie (benodigd voor een actuarieel instrument) niet mogelijk.

---

³³ Bosker, J. (2024).

³⁴ Bosker, J. (2024).

³⁵ Vogel, V. de en Bosker, J. (red) (2024).

³⁶ Vogel, V. de en Bosker, J. (red) (2024).

³⁷ Boer, T. de en Harte, J. (2023).

4.3. Werkwijze

Zoals beschreven in hoofdstuk 1 is het doel een risicotaxatie- en adviesinstrument te ontwikkelen dat aansluit bij de doelgroep en context van de Voogdijraad op Caribisch Nederland:

- Minderjarigen van 12-18 jaar.
- Woonachtig in Caribisch Nederland, met specifieke sociaal-culturele en economische aspecten zoals beschreven in hoofdstuk 2.
- Juridische basis is het Wetboek van Strafrecht BES, specifiek de titel 'Bijzondere bepalingen voor jeugdigen'.

De specifieke context van de Voogdijraad kent echter ook enkele beperkingen. Zo betreft het een (zeer) kleine doelgroep, is er beperkt data en (beleids-)informatie beschikbaar en is het jeugdstrafrecht pas recent ingevoerd.

Om een instrument te ontwikkelen dat aansluit op de behoefte, rekening houdend met de beperkingen, is voor een aanpak gekozen waarbij zowel (internationale) wetenschappelijk kennis ten aanzien van jeugdcriminaliteit is benut als ook nadrukkelijk de kennis en ervaring vanuit de Voogdijraad zelf ten aanzien van de specifieke context van minderjarigen in Caribisch Nederland.

- Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek bestond uit het raadplegen van wetenschappelijke publicaties over risicotaxatie, (jeugd-)criminaliteit en effectieve methodes om crimineel gedrag te verminderen. Daarnaast is informatie verzameld over Caribisch Nederland en daarbinnen specifiek over het (jeugd)strafrecht. Tot slot zijn elders gebruikte risicotaxatie-instrumenten geanalyseerd op werking en (praktische) bruikbaarheid.

In bijlage 1 is een overzicht van geraadpleegde literatuur opgenomen.

- Ontwikkeling samen met de praktijk

Er is een werkgroep ingericht bestaande uit een raadsonderzoeker en een gedragsdeskundige van de Voogdijraad en de coördinerend beleidsmedewerker jeugdstrafrecht BES. Met de werkgroep is het instrument ontwikkeld. Allereerst is de opzet en het 'raamwerk' van het instrument bepaald: wat is een logische opbouw, welke leefgebieden zijn van belang en welke verdiepende modules zijn relevant? Vervolgens zijn in periodieke workshops de vragen en antwoord-categorieën bepaald en parallel de informatieteksten geschreven, rekening houdend met de specifieke sociaal-culturele en sociaaleconomische context van de minderjarigen in Caribisch Nederland.

De workshops bestonden uit twee onderdelen: bespreken van de uitwerking van de vorige workshop en ophalen van input voor de volgende workshop. In de periode tussen de workshops is de input verwerkt in een nieuwe tussenversie van de YORIAS+, die voorafgaand aan de workshop met de werkgroep is gedeeld ter voorbereiding.

Aanvullend zijn andere deskundigen geraadpleegd, bijvoorbeeld voor de formulering van bijzondere voorwaarden en om de rapportage zoals die uiteindelijk naar de rechterlijke macht wordt verstuurd af te stemmen.

Nadat de conceptversie van de YORIAS+ gereed was, is deze getest met de werkgroep. Hiervoor zijn representatieve, geanonimiseerde casussen van de Voogdijraad geselecteerd, waarmee de YORIAS+ is ingevuld en verwerkt in de rapportage. Op basis van de tests is de YORIAS+ verder bijgesteld.

Naast de *inhoudelijke* ontwikkeling van de YORIAS+ is verder veel aandacht gegeven aan de *praktische werking* daarvan. Dit om een instrument te ontwikkelen dat eenvoudig in

gebruik is, raadsonderzoekers daadwerkelijk ondersteunt in de dagelijkse praktijk en een goede 'face validity' heeft.³⁸ Veel aandacht is besteed aan het formuleren van heldere, eenduidige vragen met heldere antwoordcategorieën.

In overleg met de Voogdijraad is de YORIAS+ ontwikkeld in Microsoft Acces. Nadat het instrument in Acces functioneel is getest (werkt het instrument technisch zoals het zou moeten werken), zijn enkele testcasussen ingevuld, met name om de praktische werking te testen. Op basis hiervan zijn enkele technische aanpassingen doorgevoerd.

Ten behoeve van de implementatie is een opleiding van 2,5 dag ontwikkeld voor de medewerkers van de Voogdijraad en is informatiemateriaal ontwikkeld, waaronder een handout met enkele relevante artikelen met achtergrondinformatie en een factsheet voor rechters en officieren.

In onderstaand overzicht is de aanpak per fase weergegeven.

Fase 1 - Literatuurstudie	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analyse bestaande risicotaxatie-instrumenten. ▪ Wetenschappelijke literatuur (jeugd-) criminaliteit en risicotaxatie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ O.a. BARO, GDI BES, RISC, LIJ, SAPROV-YV, Static Stable Acute (zeden), SAVRY, YLS/CMI. ▪ Zie bijlage 1 voor geraadpleegde literatuur.
Fase 2 – Opstellen raamwerk	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formeren werkgroep. ▪ Bepalen leefgebieden voor risico- en beschermende factoren. ▪ Bepalen verdiepingsinstrumenten. ▪ Indeling voor het risicotaxatie- en adviesinstrument bepalen. 	<p>Werkgroep³⁹ bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Raadsonderzoeker ▪ Gedragsdeskundige ▪ Coördinerend Beleidsmedewerker jeugdstrafrecht BES
Fase 3 - Uitwerking	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Met de werkgroep alle leefgebieden op basis van relevante (wetenschappelijke) informatie uitwerken alsmede de inbreng uit eigen expertise. ▪ Op maat maken van de overige onderwerpen als delict(historie), slachtofferbewust werken, verantwoording, advies, afdoeningen, conclusie, verdiepingsinstrumenten, adviesformat etc. ▪ Formuleren standaardformuleringen voor advies en bijzondere voorwaarden. ▪ Opstellen informatieteksten. ▪ Applicatie inrichten (Microsoft Acces). ▪ Adviesrapportage ontwikkelen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Periodieke workshops met de werkgroep. ▪ Input andere bronnen (juridisch adviseur, directeur Voogdijraad CN, etc.). ▪ Afstemming met rechterlijke macht.
Fase 4 – Testen & bijstellen	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Testen o.b.v. recente casussen Voogdijraad. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Periodieke workshops met de werkgroep.

³⁸ 'Face validity' of 'indruksvaliditeit' heeft betrekking op de mate waarin een instrument de indruk wekt iets relevant te meten, met andere woorden of een instrument valide lijkt (bron: Nederlands Jeugdinstituut).

³⁹ Zie bijlage 2 voor de leden van de werkgroep.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bespreken en bijstellen instrument en informatieteksten. ▪ Doorontwikkeling applicatie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bespreking met andere raadsonderzoekers.
Fase 5 – Implementatie	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Training medewerkersvoogdijraad: <ul style="list-style-type: none"> - (Wetenschappelijke) achtergrond, context en doel van risicotaxatie. - Toelichting opbouw & gebruik van de YORIAS+. - Doelgericht rapporteren. - Praktisch gebruik. ▪ Oefenen met de YORIAS+ op basis van casuïstiek. ▪ Informeren ketenpartners. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Training op locatie. ▪ Informatiemateriaal.
Fase 6 – Evaluatie & bijstellen (voorstel)	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1x per kwartaal bespreken bevindingen met werkgroep en bijstellen instrument. ▪ Na 1 jaar: brede evaluatie met medewerkers Voogdijraad en rechterlijke macht, incl. bijstellen instrument. ▪ Validatieonderzoek. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluatiebijeenkomst(en) met raadsonderzoekers, gedragsdeskundigen, rechters, officieren van justitie en deskundigen. ▪ Kwantitatief en kwalitatief onderzoek.

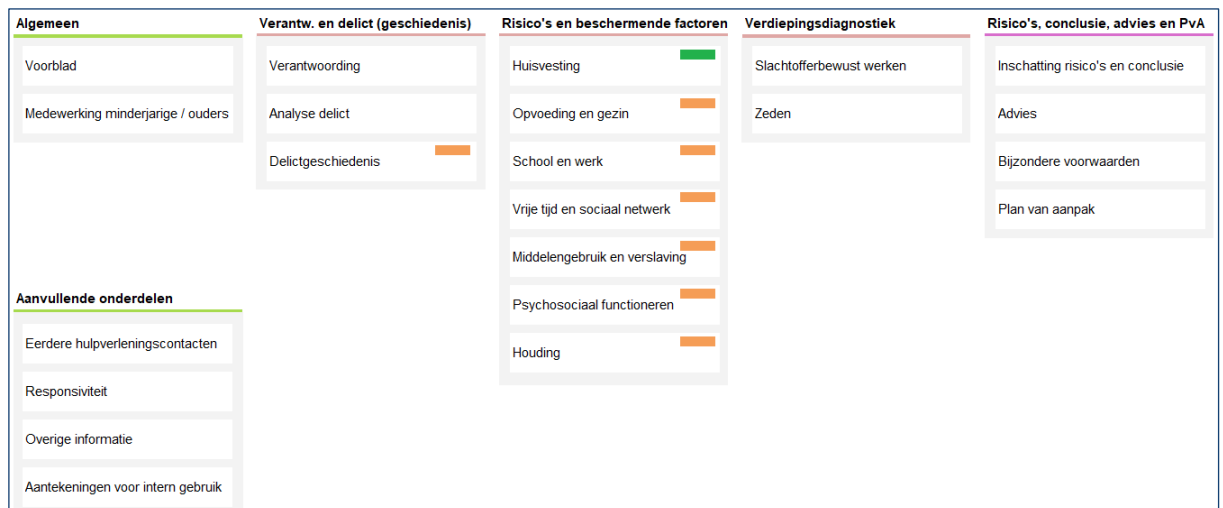
5. Het risicotaxatie- en adviesinstrument

5.1. Opbouw op hoofdlijnen

De YORIAS+ bestaat uit een aantal onderdelen met een logische opbouw. De YORIAS+ start met algemene informatie over de minderjarige en het delict dat de aanleiding vormt voor het uit te brengen advies. Vervolgens worden de delictgeschiedenis en de verschillende leefgebieden gestructureerd in kaart gebracht. Dit leidt tot een conclusie ten aanzien van het risico en een advies, inclusief een plan van aanpak, over wat er nodig is om het risico op herhaling te verminderen.

Afhankelijk van de casus kan de raadsonderzoeker gebruik maken van een aantal optionele onderdelen/verdiepingsdiagnostiek. In de huidige versie betreft dit een module met vragen ten aanzien van slachtofferbewust werken en een module om het specifieke recidiverisico op een zedendelict gestructureerd in kaart te brengen.

In onderstaande afbeelding is de YORIAS+ schematisch in beeld gebracht. In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk worden de verschillende onderdelen nader toegelicht.

Afbeelding 2. Opbouw YORIAS+

5.2. De onderdelen van de YORIAS+

5.2.1. Algemeen

Het eerste deel van de YORIAS+ bevat de persoons- en contactgegevens van de minderjarige en diens ouders/verzorgers. Tevens wordt in dit onderdeel de aanleiding van de risicotaxatie vastgelegd, zoals het dossiernummer, het moment waarop geadviseerd wordt (inverzekeringstelling of rechtszitting) en van welk(e) delict(en) de minderjarige wordt verdacht.

Tot slot wordt in dit onderdeel aangegeven in welke mate de minderjarige en diens ouders/verzorgers hebben meegewerkt aan, en zich kunnen vinden in, het advies.

5.2.2. Verantwoording & delict(-geschiedenis)

Dit deel van de YORIAS+ bestaat uit 3 onderdelen: verantwoording, een analyse van het primaire delict en een analyse van de delictgeschiedenis.

- Verantwoording

De verantwoording start met de onderzoeksvraag: de vraag die de rechterlijke macht beantwoord wil zien. Daarna wordt vastgelegd op basis van welke bronnen het advies

tot stand is gekomen. Het gaat dan om welke stukken zijn geraadpleegd en met welke personen en instanties is gesproken. Uitgangspunt is dat altijd de minderjarige en/of diens ouders/verzorgers worden gesproken en bij voorkeur de school of werkgever van de minderjarige. Indien dit niet gebeurd is, dient dit te worden toegelicht.

De algemene regel is om te rapporteren, tenzij dit niet mogelijk is. Voorwaarde is wel dat de Voogdijraad voldoende betrouwbare, relevante en actuele informatie over de minderjarige heeft voor het uitbrengen van een advies.

- Analyse primair delict⁴⁰

Een grondige analyse van het delict helpt bij het inschatten van de kans dat de minderjarige opnieuw de fout ingaat. Bij de analyse van het primaire delict wordt daarom nader ingezoomd op het delict waar de minderjarige van wordt verdacht: wat hield het delict precies in, wat waren de omstandigheden waarin het delict is gepleegd en wat was het motief? Ook biedt dit onderdeel ruimte voor een reactie van de minderjarige zelf en diens ouders/verzorgers op het delict. Het onderdeel eindigt met een beknopte analyse door de raadsontzochter.

- Analyse delictgeschiedenis⁴¹

Een belangrijke voorspeller voor terugval in delictgedrag is eerder antisociaal (delict)gedrag. Vier basisprincipes voor de prognose voor verdere ontwikkeling van aanhoudend delinquent gedrag zijn:

- Het extreme gedrag is al vroeg (in de kindertijd) begonnen.
- Het gedrag is divers, het betreft zowel openlijke als heimelijke gedragingen.
- Delicten worden niet enkel in groepsverband, maar ook alleen, zonder groepsdruk, gepleegd.
- Het gedrag wordt in meerdere situaties vertoond (op school, thuis, op straat enzovoort).

In dit onderdeel wordt onderzocht of de minderjarige een first offender is of al eerder met justitie in aanraking is gekomen. Als er sprake is van eerdere delicten wordt de ontwikkeling daarbij in kaart gebracht: vanaf welke leeftijd komt de minderjarige in aanraking met justitie, nemen de delicten in ernst af of juist toe en welke type delicten pleegt de minderjarige (criminele diversiteit)? Ook dit onderdeel biedt ruimte voor een reactie van de minderjarige zelf en diens ouders/verzorgers. Het onderdeel eindigt met een beknopte analyse van de delictgeschiedenis door de raadsontzochter.

5.2.3. Aanvullende onderdelen

Dit hoofdstuk bevat een aantal velden waar de raadsontzochter relevante informatie kan beschrijven, als onderdeel van de risicotaxatie en onderbouwing van het advies en plan van aanpak.

- Eerdere reclasserings- en hulpverleningscontacten⁴²

Onderzoek wijst uit dat het niet nakomen van behandelafspraken en voorwaarden een voorspeller is van toekomstige recidive.

Minderjarigen die zich in het verleden hebben onttrokken aan toezicht, voorwaarden van een sanctie hebben overtreden, of bijvoorbeeld bewust niet meewerkten aan een werkstraf of een adviestraject, hebben een verhoogde kans op crimineel of gewelddadig gedrag. Daarom is het van belang om in beeld te brengen hoe eerdere

---

⁴⁰ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005), Donker, A. en Bosker, J. (2016) en Taylor, R. (1999).

⁴¹ Donker, A. (2024).

⁴² Zia o.a. Servaas, L., Weerman, F., en Fischer, T. (2001), Assink, M., Put, C. E. van der, Hoeve, M., Vries, S. L. de, Stams, G. J. J. M., & Oort, F. J. (2015) en Walters, G. D. (2020).

hulpverlenings- en/of jeugdreclasseringscontacten zijn verlopen, hoe een actueel contact verloopt en hoe de houding van de minderjarige is ten opzichte van een eventueel te adviseren jeugdreclasseringscontact.

- Responsiviteit⁴³

Het responsiviteitsbeginsel is een belangrijk onderdeel van het RNR-model en houdt in dat de werkwijze en stijl van interventies moeten aansluiten bij de leerstijlen, motivatie, veranderbereidheid, mogelijkheden, sterke punten en persoonlijkheid van de minderjarige.

Algemene responsiviteit houdt in dat het moet gaan om bewezen effectieve interventies. Specifieke responsiviteit gaat over het aansluiten van een interventie bij de mogelijkheden en beperkingen van de minderjarige. Het gaat dus om zijn intellectuele en sociale capaciteiten, zijn leerstijl en zijn motivatie.

- Informatie van informanten

Om een volledig en gedegen beeld van de minderjarige te krijgen, is het raadplegen van (betrouwbare) referenten van belang. Wordt door referenten bijvoorbeeld het beeld dat de minderjarige zelf al schetst, bevestigd? Of kijken zij anders tegen de situatie en eventuele problematiek aan? Wat denken zij dat er nodig is om recidive te voorkomen? Tevens is het hebben van contact met het netwerk van de minderjarige van belang om een inschatting te kunnen maken over de aanwezigheid van eventuele steunende contacten en beschermende factoren.

Dit veld biedt ruimte voor de raadsonderzoeker om specifieke informatie vanuit informanten kwijt te kunnen.

- Eigen indruk rapporteur

Dit veld biedt ruimte aan de raadsonderzoeker om het gedrag van de minderjarige te beschrijven, bijvoorbeeld of de minderjarige antwoord geeft op de vragen en/of de antwoorden sociaal wenselijk of oprecht overkomen.

- Gezondheid

Indien er relevante informatie is over de gezondheid van betrokkene in relatie tot het delict, de risico's of de wenselijkheid van een bepaalde wijze van strafafdoening, kan de raadsonderzoeker dat in dit veld vermelden.

5.2.4. *Leefgebieden*

Dit onderdeel is ingedeeld in een aantal leefgebieden waarvan uit onderzoek is gebleken dat deze van belang zijn voor het inschatten van de kans op recidive bij minderjarigen⁴⁴:

- Huisvesting
- Opvoeding & gezin
- School & werk
- Vrije tijd & sociaal netwerk
- Middelengebruik & verslaving
- Psychosociaal functioneren
- Houding

---

⁴³ Bonta, J. en Andrews, D.A. (2007).

⁴⁴ Vogel, V. de en Bosker, J. (2024).

Elk leefgebied start met enkele kernvragen, gevolgd door een aantal aanvullende vragen en eindigt met een analyse. Deze analyse bestaat uit een inschatting van de mate waarop er problemen zijn op het leefgebied, of het leefgebied een beschermende factor is en of de problemen op het leefgebied delictgerelateerd zijn. Tot slot bevat elk leefgebied een veld waarin de raadsonderzoeker een samenvatting geeft, als onderdeel van het advies aan de rechterlijke macht.

- Huisvesting⁴⁵

Huisvesting is een belangrijke factor wanneer het gaat om het inschatten van de kans op recidive. Het gaat bij dit leefgebied om hoe en waar de minderjarige woont en met wie hij samenleeft wanneer hij niet gedetineerd is. Zo is de kans dat iemand terugvalt in delictgedrag groot wanneer hij geen vaste woonruimte heeft, vaak van woonomgeving wisselt of in een omgeving woont die voor hem aanleiding geeft voor crimineel gedrag. Gebrekkige huisvesting is ook een indicator voor sociale uitsluiting of isolement.

In achterstandsbuurten spelen veel maatschappelijke problemen, waaronder werkloosheid, schooluitval, criminaliteit en andere vormen van overlast. Leven in een criminele buurt met antisociale rolmodellen kan een negatieve invloed hebben op het recidiverisico. Het omgekeerde is ook waar, het wonen in een omgeving met sociale controle en steun kan een beschermende factor zijn.

- Opvoeding & gezin⁴⁶

Deze factor gaat in op de kwaliteit van de hechte relaties die een jongere heeft met zijn familie. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat opvoeding en de relaties binnen het gezin een sterke relatie kunnen hebben met delictgedrag. Daarbij dient te worden opgemerkt dat gezinsfactoren naast een criminogene factor vooral ook een beschermende factor kunnen zijn: positieve gezins- en opvoedingsomstandigheden (zoals een goede relatie met de ouders, goede communicatie in het gezin en goede supervisie door ouders) gaan (het voortduren van) delinquent gedrag duidelijk tegen. Belangrijk voor het inschatten van het recidiverisico is daarom de mate waarin er in de directe omgeving van de jongere hechte banden zijn met niet-criminele gezins- of familieleden.

De relaties van de jongere met zijn ouders/opvoeders kunnen sterk bijdragen aan het ontstaan van delictgedrag. Daarbij gaat het o.a. om:

- Een slechte communicatie tussen ouder en jongere.
- Een geringe mate van supervisie.
- Kindermishandeling.
- Delinquentie in het gezin (vooral criminaliteit van broers).

Afwijzing door ouders, inconsistente en/of harde discipline door ouders, veelvuldige wisseling van opvoeders, de afwezigheid van een vader, ouders met antisociale persoonlijkheidsstoornissen, en alcohol- en druggebruik hebben een duidelijke relatie met het ontstaan van antisociaal en delinquent gedrag.

Hazani en Nahari toonden aan, dat niet zozeer de (positieve) kwaliteit van het netwerk van vrienden en leeftijdgenoten van de jongere bepalend is voor het tegengaan van delinquent gedrag, maar de mate waarin volwassenen, vooral familieleden, deel uitmaken van dat netwerk. Als die volwassenen ontbreken, neemt de kans op delinquent gedrag duidelijk toe. De combinatie van slechte relaties met de eigen familie en negatieve voorbeelden in de vriendenkring (waarin geen volwassenen

---

⁴⁵ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005), Carlisle, J. (1996), Visser, A. & Roeland, M. (2024) en Jolliffe, D., Farrington, D. P., Piquero, A. R., Loeber, R., & Hill, K. G. (2017).

⁴⁶ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005), Horne, A. M. & Sayer, T. V. (1990) en McCord, J., Spatz Widom, C. & Crowell, N. (2001).

aanwezig zijn) maken het ontstaan van delinquent gedrag waarschijnlijk. Naarmate de banden met vrienden hechter zijn, is deze kans groter.⁴⁷

Jeugdervaringen kunnen voorspellend zijn voor latere criminele handelingen. Vooral discontinuïteit in verzorging in de (vroege) jeugd, het ontbreken van een hechttingsfiguur en het ontbreken van een sociaal rolmodel blijken voorspellers voor later delictgedrag. Onderzoek laat ook zien dat er een samenhang is tussen zeer negatieve jeugdervaringen (bijvoorbeeld misbruik of mishandeling) en het gevaarsrisico voor zichzelf en anderen.

- School & werk⁴⁸

Bij dit leefgebied wordt de dagstructuur in kaart gebracht. Uit onderzoek komt naar voren dat minderjarigen die zinvolle dagbesteding hebben minder vaak recidiveren dan minderjarigen zonder dagbesteding. Mensen hebben meer gelegenheid tot het plegen van delicten als het ontbreekt aan een zinvolle dagbesteding. Ook toont onderzoek aan dat spijbelen een belangrijke voorspeller is voor crimineel gedrag. Andersom geldt dat leerlingen die een goede band hebben met hun school, minder kans hebben een delinquente levensstijl te ontwikkelen. Positieve veranderingen op het gebied van scholing en/of werk verlagen de kans op recidive. Hierbij spelen ook sociale bindingen en het ontstaan van een prosociaal netwerk mee.

- Vrije tijd & sociaal netwerk⁴⁹

Vrienden en kennissen spelen een belangrijke rol in het leven van een minderjarige, zeker als het gaat om stoppen of doorgaan met delictgedrag. Onderzoek toont aan dat mensen die een sociaal netwerk hebben in het criminele circuit, vaker recidiveren. Als delinquenten veel tijd doorbrengen met delinquenten, vallen zij vaker in herhaling. Het omgekeerde is ook waar: het hebben van een stabiel en prosociaal netwerk kan een beschermende factor zijn en voorkomen dat iemand recidiveert. Het ontwikkelen van positief sociaal kapitaal wordt door onderzoekers beschouwd als cruciaal voor het stoppen met delictgedrag. Bij cybercrime is zowel het fysieke als digitale netwerk van belang.

Vooral voor minderjarigen geldt dat de groep leeftijdsgenoten met wie wordt omgegaan een grote invloed heeft op het actuele gedrag. Bij jongeren kan de identificatie met de *peer group* een belangrijke rol spelen. In hun zoektocht naar een identiteit hebben jongeren de neiging om zich sterk te verbinden met leeftijdsgenoten, waardoor ze eerder geneigd zijn om in groepen gedrag te vertonen dat ze individueel nooit zouden laten zien.

Verder blijkt uit onderzoek dat sociaal isolement een risicofactor is voor (jeugdige) zedendelinquenten.

- Middelengebruik & verslaving⁵⁰

Criminaliteit in het algemeen is sterk gerelateerd aan problemen met psychoactieve middelen en met sommige gedragsverslavingen. De prevalentie van diverse vormen van verslaving onder gedetineerden is bijvoorbeeld zo'n 60%, is uit onderzoek gebleken. Tevens komt uit onderzoek naar voren dat middelengebruik een belangrijke dynamische criminogene factor is.

Verschiedende soorten middelen zijn geassocieerd met verschillende soorten delicten. Zo zijn huiselijk geweld, uitgaansgeweld, vernielingen en vandalisme in sterke mate

---

⁴⁷ Hazani, M. & Nahari, G. (2003)

⁴⁸ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005), Loeber, R. (1998), Visser, A. & Roeland, M. (2024), Gendreau, P., Little, T. & Goggin, C. (1996) en Gottfredson, D. C. (2000).

⁴⁹ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005), Lipsey, M. W., & Derzon, J. H. (1998), Azeredo, A., Moreira, D., Figueiredo, P., & Barbosa, F. (2019) en Coie, J. D. & Miller-Johnson, S. (2001).

⁵⁰ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005), Lans, M. en Heij, D. (2016) en Doreleijers, Th.A.H. (1995).

alcohol gerelateerd, en hetzelfde geldt voor tal van verkeersdelicten. Onderzoek heeft laten zien dat het gebruik van cocaïne en vermoedelijk ook van amfetamine/methamfetamine gewelddadig en agressief gedrag in de hand werkt. Het gebruik van drugs in het algemeen hangt vooral samen met vermogens- en verwervingscriminaliteit. Daarbij is het overigens niet zo dat geweldsdelicten alleen voorkomen onder alcoholgebruikers en vermogensdelicten alleen onder druggebruikers. Ook hoeft er niet altijd sprake te zijn van 'verslaving': ook meer incidenteel excessief gebruik kan delictgerelateerd en een risicofactor zijn.

Verschillende onderzoeken laten zien dat veel personen met verslavingsproblematiek ook last hebben van een andere psychiatrische stoornis. Er is vaak een wisselwerking tussen de psychische problemen en het middelengebruik. De psychiatrische problemen kunnen aanleiding zijn voor het gebruik, en het gebruik kan leiden tot een verheviging van de psychiatrische problemen.

Het is dus altijd van belang zorgvuldig na te gaan of er bij een de minderjarige sprake is van excessief middelengebruik (of gokken of andere gedragingen die problematisch kunnen zijn, bijvoorbeeld met betrekking tot seks of gamen), hoe ernstig dit is, om welke middelen het gaat, of er mogelijk sprake is van een bijkomende psychiatrische stoornis, wat de relatie is van het middelengebruik met delictgedrag, en of de minderjarige deze relatie ook zelf inziet.

Excessief middelengebruik kan niet alleen direct leiden tot delictgedrag, maar ook meer indirect via andere negatieve gevolgen voor de betrokken persoon en voor de samenleving. De belangrijkste maatschappelijke gevolgen zijn: verstoring van sociale relaties, schooluitval, werkloosheid, dakloosheid, gezondheidsproblemen en het ontstaan van schulden.

- Psychosociaal functioneren⁵¹

Het psychosociaal functioneren is het eigen functioneren in relatie met en tot anderen. Bij dit onderdeel gaat het onder andere om de vraag in hoeverre de minderjarige om kan gaan met zaken die hij in het dagelijks leven tegenkomt. Onderzoek heeft aangetoond dat een aanzienlijk aantal minderjarigen dat met justitie in aanraking komt verschillende (cognitieve) tekorten heeft die samenhangen met de kans op recidive. Zo hebben zij vaak ontoereikende sociale vaardigheden, een gebrekkige impulscontrole en onvoldoende probleembesef. Het gaat bij dit item onder andere over algemene persoonlijkheidstrekken en gedragspatronen die te maken hebben met antisociaal gedrag van de minderjarige.

Uit studies is herhaaldelijk gebleken dat de antisociale persoonlijkheidsstoornis of psychopathie een van de beste voorspellers is van gewelddadige, seksuele en algemene recidive door delictplegers. Ook andere psychiatrische en psychosociale problematiek kan een negatieve versterkende werking hebben op het recidiverisico. Denk hierbij ook aan de personen met een verstandelijke beperking.

Het hebben van voldoende zelfcontrole – het vermogen tot uitstel van behoeftebevrediging – is een beschermende factor. Zelfcontrole heeft een remmend effect op impulsiviteit en gebrekkige beheersing van gedrag en emoties. Tevens is uit onderzoek gebleken dat de personen die beschikken over positieve copingvaardigheden, minder vaak recidiveren dan personen die dit niet hebben. Over het algemeen is er sprake van een grotere interne controle als mensen ouder worden. Mensen zijn dan minder impulsief en worden beter in het oplossen van problemen.

Bij bepaalde vormen van cybercrime (bijv. hacken) kan een hogere zelfcontrole een risicofactor zijn. Dit verschilt van 'traditionele criminaliteit'. Hoewel dit nog niet met wetenschappelijk onderzoek is aangetoond, zijn er aanwijzingen dat er bij cybercrime vaker sprake is van problematiek in het autisme-spectrum.

---

⁵¹ Zie o.a. Vogelvang, B. (2005) en Servaas, L., Weerman, F., en Fischer, T. (2001).

- Houding⁵²

Wetenschappelijk onderzoek heeft laten zien dat een pro-criminele houding een adequate voorspeller is van overtredingen van voorwaarden en van recidive, en dat pro-criminele opvattingen verbonden zijn met crimineel of gewelddadig gedrag.

Met pro-criminele overtuigingen en waarden vergoelijkt de minderjarige het gebruik van geweld en legitimeert hij antisociaal gedrag. Negatieve attitudes tegenover het justitieel systeem en het goedkeuren van delictgedrag, komt onder delinquenten vaker voor dan onder niet-delinquenten, zo blijkt uit onderzoek.

Een antisociale attitude (waarden, opvattingen, rationalisaties, cognitieve patronen) wordt in de literatuur door Andrews en Bonta - naast antisociale relaties, antisociaal gedrag en een antisociale persoonlijkheid - beschreven als een van de 'big four' van risicofactoren voor een criminele levensstijl. Pro-sociale overtuigingen, zoals een positieve houding ten aanzien van gezag, daarentegen zijn belangrijke factoren die beschermend kunnen werken tegen crimineel gedrag/geweld.

5.2.5. Verdiepingsdiagnostiek

In (deze versie van) de YORIAS+ zijn twee verdiepende onderdelen opgenomen, namelijk een vragenset ten aanzien van slachtofferbewust werken en een onderdeel om het specifieke recidiverisico op een zedendelict beter in kaart te brengen.

- Slachtofferbewust werken⁵³

De mate waarin de minderjarige beseft dat hij anderen schade heeft berokkend met zijn gedrag, kan bijdragen aan de motivatie voor gedragsverandering en daarmee van invloed zijn op het recidiverisico.

Tevens helpen de vragen bij het bepalen of bescherming van het slachtoffer nodig is en dient dit onderdeel om na te gaan of bemiddeling tussen de minderjarige en het slachtoffer mogelijk en wenselijk is, nu of in de toekomst.

- Zeden⁵⁴

Alhoewel er overlap bestaat met risicofactoren voor algemene recidive, is uit onderzoek gebleken dat er ook specifieke risicofactoren voor seksuele delicten zijn. Zedendelinquenten kennen als groep geen hele hoge recidivecijfers, zelfs niet wanneer er geen straf of behandeling plaatsvindt, maar er zijn subgroepen onder de zedendelinquenten die zeer recidivegevoelig zijn.

De vragen in dit onderdeel helpen om op een gestructureerde manier het risico op zedenrecidive in te schatten.

5.2.6. Risico-inschatting, advies en plan van aanpak

In dit onderdeel wordt een inschatting gemaakt van de risico's, wordt een advies (inclusief eventuele bijzondere voorwaarden) gegeven en wordt het plan van aanpak beschreven.

- Risico-inschatting

De raads onderzoeker maakt een professionele inschatting van de risico's op basis van het delict, de delictgeschiedenis, de analyse van de criminogene- en beschermende

---

⁵² Zie o.a. Vogelvang, B. (2005) en Bonta, J. en Andrews, D.A. (2007).

⁵³ Zie o.a. Menger, A., Hanrath, J., en Van Vliet, J., (2014), Elbersen, M., en Krechtig, L. (2016) en Kalter, M. en Uitslag, M. (2024).

⁵⁴ Zie o.a. Veneziano, C., Veneziano, L., & Legrand, S. (2000), Smid, W. (2018), Ruiters, C. de en Vogel, V. de (2004) en Smid, W. (2019).

factoren, de uitkomsten van een eventueel verdiepend instrument, slachtofferbelang, de responsiviteit van de minderjarige en het algemene beeld van de minderjarige.

Het gaat hierbij om:

- Het risico op recidive.
- Het risico op letselschade.
- Het risico op onttrekking aan eventuele voorwaarden.

De risico-inschatting betreft een beoordeling op een 5-puntsschaal (laag – laag-gemiddeld – gemiddeld – hoog-gemiddeld – hoog). Als er geen inschatting mogelijk is, kan de raadsonderzoeker dit ook aangeven.

In de toelichting en conclusie vat de raadsonderzoeker de probleemanalyse samen:

- Delict en houding ten aanzien van delict.
- De belangrijkste (delict gerelateerde) criminogene factoren en hoe deze op elkaar in werken.
- Beschermende factoren.
- Responsiviteit: relevante kenmerken van de minderjarige waar rekening mee moet worden gehouden bij het plan van aanpak.

▪ Advies

In dit onderdeel geeft de raadsonderzoeker aan welk advies passend is, rekening houdend met de ernst van het delict, de risico's en de mogelijkheden tot verandering. De adviesopties vloeien voort uit het *Wetboek van Strafrecht BES*.

Bij het advies geldt het uitgangspunt dat minderjarigen zo kort mogelijk in hechtenis dienen te verblijven (conform het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind)⁵⁵ en zoekt de raadsonderzoeker aansluiting bij de *Richtlijn voor strafvordering jeugdstrafrecht BES*⁵⁶:

- Elke beslissing is er op gericht de ontwikkeling van de betreffende jongere te stimuleren en te weerhouden van een verdere criminele carrière.
- Het hebben van een strafblad heeft grote consequenties voor jongeren. Er wordt gestreefd naar het voorkomen daarvan.
- In de beslissing wordt rekening gehouden met de eventuele sociale problematiek van de jongere.

De formuleringen van de bijzondere voorwaarden zijn afgestemd met vertegenwoordigers van OM en ZM.

▪ Plan van aanpak

In het plan van aanpak worden per leefgebied de (sub)doelen beschreven die worden nagestreefd met een interventie. Daarbij wordt ook de uitvoerbaarheid aangegeven (bijvoorbeeld of er plek is bij een behandelende instelling).

5.3. De werking van de YORIAS+

5.3.1. Algemeen

De YORIAS+ is digitaal te gebruiken in Microsoft Acces, beschikbaar binnen de digitale (beveiligde) werkomgeving van de Voogdijraad.

---

⁵⁵ Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, artikel 40.

(<https://www.kinderrechten.nl/kinderrechten-vw/artikel-40-jeugdstrafrecht/>)

⁵⁶ Richtlijn voor strafvordering jeugdstrafrecht BES. Openbaar Ministerie, datum inwerkingtreding: 1 augustus 2020.

Om een risicotaxatie te starten voert de raadonderzoeker de persoonsgegevens van de minderjarige in. Vervolgens kunnen alle hoofdstukken worden ingevuld. De raadsonderzoeker kan snel naar verschillende hoofdstukken navigeren middels de tabbladen.

Het is mogelijk de risicotaxatie tussentijds op te slaan en later verder te gaan. Afgeronde risicotaxaties blijven digitaal beschikbaar en kunnen later geraadpleegd worden.

5.3.2. *Kernvragen en aanvullende vragen*

De vragen bij de leefgebieden zijn onderverdeeld in kernvragen en aanvullende vragen. De kernvragen dienen altijd te worden ingevuld, ook als er weinig tijd beschikbaar is (bijvoorbeeld bij advisering ten behoeve van de in verzekeringstelling). De kernvragen zijn apart gemarkeerd en staan bovenaan in het scherm.

Indien mogelijk dienen ook de aanvullende vragen te worden beantwoord: deze helpen om op een gedegen en gestructureerde manier tot een conclusie ten aanzien van het betreffende leefgebied te komen.

5.3.3. *Informatieteksten*

In de YORIAS+ zijn bij relevante velden informatieteksten opgenomen. Door hierop te klikken verschijnt een pop-up, met daarin een nadere toelichting, achtergrondinformatie over het belang van het onderdeel en/of een instructie over hoe het onderdeel ingevuld of beantwoord moet worden. Daarnaast bevatten de informatieteksten verwijzingen naar andere bronnen (literatuur, websites, organisaties) voor meer informatie.

Er is een apart naslagwerk beschikbaar met alle informatieteksten, inclusief de verwijzingen naar andere bronnen.⁵⁷

5.3.4. *Rapportage*

In de YORIAS+ is met een kleur gemarkeerd welke velden worden opgenomen in de rapportage, zodat de raadsonderzoeker hier tijdens het invullen van de YORIAS+ rekening mee kan houden.

Als de risicotaxatie en het advies gereed zijn, kan eenvoudig een rapportage in PDF gegenereerd worden ter ondertekening door de opsteller van het advies en diens leidinggevende.

De rapportage bevat een overzicht van de leefgebieden, waarbij de uitkomsten worden aangegeven met een kleur: rood, oranje, of groen (het zogenaamde 'verkeerslichtmodel'). Daarmee is snel te zien wat de risico- en beschermende factoren zijn.

Bij de opbouw en volgorde van de rapportage is aansluiting gezocht bij de adviesrapportage van de volwassen reclassering in Caribisch Nederland. Dit om de herkenbaarheid voor de rechterlijke macht te bevorderen.

---

⁵⁷ Het naslagwerk met alle informatieteksten kan worden opgevraagd bij de auteurs.

6. Implementatie

6.1. Opleiding

Voordat de Voogdijraad met de YORIAS+ is gaan werken, hebben de medewerkers van de Voogdijraad een opleidingsprogramma van 2,5 dag gevolgd. De focus in de training lag op inhoudelijke kennis en vaardigheden om de YORIAS+ goed te kunnen gebruiken.

Daarnaast was er aandacht voor de praktische kant, een zogeheten 'knoppencursus'.

In het inhoudelijke deel van de opleiding zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- (Wetenschappelijke) achtergrond, context en doel van risicotaxatie.
- Toelichting op de opbouw van de YORIAS+.
- Analyse van de leefgebieden.
- Slachtofferbewust werken.
- Opstellen plan van aanpak.
- Toelichting op de verdiepende modules.
- Doelgericht rapporteren.

Gedurende de opleiding was er ruim tijd voor medewerkers om op basis van casuïstiek zelf aan de slag te gaan met de YORIAS+.

In het praktische gedeelte is uitgelegd hoe de YORIAS+ in Acces werkt en hebben medewerkers daar zelf mee kunnen oefenen.

Dag 1		Dag 2		Dag 3	
Tijd	Onderwerp	Tijd	Onderwerp	Tijd	Onderwerp
9.00 uur	Opening	9.00 uur	Analyse op de leefgebieden - Wat is er anders - Direct/indirect	9.00 uur	Beknopt en doelgericht rapporteren incl. ruimte voor verdere casuïstiekbespreking
09.05 uur	Programma komende dagen Aanpak afgelopen jaar				
9.30 uur	Introductie doelstelling - De veranderingen toelichten - Hoe het model tot stand is gekomen en is aangepast aan de context van de Voogdijraad				
10.00 uur	Hoorcollege door prof. dr. Joke Harte, Vrije Universiteit te Amsterdam Onderwerp: het belang en de rol van risicotaxatie binnen het strafrecht.	10.00 uur	Plan van aanpak Een nieuwe manier om concreet te maken wat er moet gebeuren (doelen en uitvoerbaarheid)		
10.45 uur	<i>Pauze</i>	10.45 uur	<i>Pauze</i>	10.45 uur	<i>Pauze</i>
11.00 uur	Achtergronden bij het risicotaxatie-instrument	11.00 uur	Slachtoffer bewust werken - Korte introductie - Nieuwe werkwijze/proces (do's & dont's) - Verdiepende vragen in het instrument	11.00 uur	Terugblik en vooruitblik
12.00 uur	<i>Lunch</i>	12.00 uur	<i>Lunch</i>	12.00 uur	<i>Einde</i>
13.30 uur	Het instrument doornemen en zelf aan de slag, deel 1	13.30 uur	Aan de slag met casuïstiek, deel 1 - Invullen van casus - Bespreken van resultaten		
14.30 uur	<i>Pauze</i>	14.30 uur	<i>Pauze</i>		
14.45 uur	Het instrument doornemen en zelf aan de slag, deel 2	14.45 uur	Aan de slag met casuïstiek, deel 2		
16.30 uur	<i>Einde</i>	16.30 uur	<i>Einde</i>		

Afbeelding 3. Het opleidingsprogramma

6.2. Aanvullend materiaal

Ter ondersteuning van de implementatie en het gebruik van de YORIAS+ zijn de volgende middelen opgesteld en beschikbaar gesteld aan de Voogdijraad:

- Een checklist, ter ondersteuning van de raadsonderzoek in de gesprekken met de minderjarige en diens ouders/verzorgers (zie bijlage 3).
- Onderhavige methodologische onderbouwing.
- Het gebruikte opleidingsmateriaal (presentaties e.d.).
- Een hand-out met een enkele relevante wetenschappelijke artikelen:

- Factoren voor jeugdcriminaliteit. Uit: Servaas, L., Weerman, F., en Fischer, T. (2001). *Risico-, versterkende en beschermende factoren voor crimineel gedrag: Een literatuuronderzoek naar de wetenschappelijke stand van zaken* (p. 32-51).
- Wat maakt dat mensen stoppen met het plegen van delicten? Uit: Bosker, J. en Menger, A. (red) (2024). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk* (p. 74-85).
- Beïnvloeden van afbouw van delictgedrag: RNR-model. Uit: Bosker, J. en Menger, A. (red) (2024). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk* (p. 86-94).
- Een informatieblad voor rechters en officieren van justitie met een toelichting op de YORIAS+ en het adviesrapport (zie bijlage 4).

7. Vervolg

7.1. Validatie

Ten aanzien van risicotaxatie-instrumenten worden verschillende typen validiteit onderscheiden: *inhoudsvaliditeit* (de vraag naar de theoretische onderbouwing van de leefgebieden en of de items de leefgebieden in de volle breedte representeren), *constructvaliditeit* (meet het instrument wat het beoogt te meten) en *interbeoordelaarsbetrouwbaarheid* (de mate waarin verschillende beoordelaars in dezelfde casus en op basis van dezelfde informatie tot een overeenkomstig oordeel komen).⁵⁸

Validiteit	Data	Methode
Inhoudsvaliditeit	Wetenschappelijke literatuur en theorieën	Literatuurstudie
Constructvaliditeit	Dataset	Kwantitatieve analyses
Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid	Experiment en interviews	Kwantitatieve analyse Kwalitatieve analyse interviews

- Inhoudsvaliditeit
Alhoewel het risicotaxatie- en adviesinstrument is gebaseerd op wetenschappelijke literatuur en theorieën, heeft geen onafhankelijke inhoudsvalidatie plaatsgevonden. Aanbevolen wordt deze validatie op termijn te organiseren.
- Constructvaliditeit
Om de constructvaliditeit te bepalen, is een substantiële dataset nodig. Gezien de aantallen adviezen die jaarlijks door de Voogdijraad worden opgesteld, wordt het vaststellen van de constructvaliditeit niet haalbaar geacht.
- Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid
Het risicotaxatie- en adviesinstrument is ontwikkeld in nauwe samenwerking met professionals van de Voogdijraad. Tevens zijn gedurende de ontwikkeling enkele tests uitgevoerd op basis van actuele casuïstiek. Er heeft echter nog geen validiteitsonderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid plaatsgevonden. Aanbevolen wordt dit onderzoek uit te voeren nadat de Voogdijraad de YORIAS+ 1 á 2 jaar in de praktijk heeft gebruikt, zodat medewerkers voldoende kennis van en ervaring met de YORIAS+ hebben opgedaan.

7.2. Evaluatie

Het risicotaxatie- en adviesinstrument wordt vanaf november 2024 in de praktijk gebruikt door de Voogdijraad. Alhoewel de YORIAS+ in nauwe samenwerking met (medewerkers van de) Voogdijraad is ontwikkeld en is getest op basis van recente casussen van de Voogdijraad, is het onvermijdelijk dat bij het gebruik in de praktijk wensen naar voren komen waarvoor aanpassing nodig is. Daarnaast zal in de praktijk ondervonden moeten worden hoe de adviezen gewaardeerd worden door de rechterlijke macht.

Het verdient daarom aanbeveling om:

- In het eerste jaar na ingebruikname van de YORIAS+ elk kwartaal de bevindingen met de werkgroep te bespreken en zo nodig en indien mogelijk de YORIAS+ bij te stellen.
- Na 1 jaar een bredere evaluatie te organiseren met zowel medewerkers van de Voogdijraad als ontvangers van en belanghebbenden bij de adviezen (rechterlijke macht) om de YORIAS+ en de rapportage te evalueren en zo nodig bij te stellen.

⁵⁸ Van den Berg, C., Bruggeman, M., Houston, R., Joosten, A., & Harte, JM. (2021).

7.3. Doorontwikkeling

7.3.1. Verdiepende modules

Op dit moment bevat het risicotaxatie- en adviesinstrument twee verdiepende modules (*Zeden* en *Slachtofferbewust werken*). De YORIAS+ is zo opgezet dat eenvoudig verdiepende modules kunnen worden toegevoegd in de toekomst. Gedacht kan worden aan een module om een licht verstandelijke beperking (bijvoorbeeld SCIL 14-17) in kaart te brengen of een module specifiek gericht op bende gerelateerde criminaliteit. Ook kan bijvoorbeeld een wegingskader worden toegevoegd om te bepalen of een minderjarige (16+) volgens het jeugd- of volwassenstrafrecht berecht moet worden.

7.3.2. Integratie met een cliëntsysteem

De YORIAS+ wordt momenteel gebruikt middels Microsoft Acces. Dit maakt het mogelijk om tegen relatief beperkte kosten een gebruiksvriendelijk instrument te hebben waar zowel gegevens in kunnen worden opgeslagen als ook rapportages uit kunnen worden gegenereerd.

Een nadeel van deze oplossing is dat de raadsonderzoeker bij elke adviesopdracht volledig opnieuw moet beginnen. Zo zal de cliënt opnieuw moeten worden opgevoerd en is het niet mogelijk om een eerder advies als basis voor een volgens advies te gebruiken (waarbij 'statische' informatie, zoals persoonsgegevens, eenvoudig overgenomen kunnen worden).

Toekomstige doorontwikkeling zou kunnen bestaan uit:

- Uitbreiden van de Acces-oplossing met een cliëntdatabase

Door de Acces-oplossing uit te breiden met een cliëntdatabase kunnen meerdere adviezen aan een cliënt kunnen worden gekoppeld. Hierdoor hoeven statische cliëntgegevens maar één keer te worden opgevoerd en zijn alle risicotaxaties/rapportages behorende bij een cliënt overzichtelijk terug te vinden.

- Ontwikkelen van een cliëntregistratiesysteem

Een stap verder is het ontwikkelen van een cliëntregistratiesysteem. Dit maakt het mogelijk om, naast de gegevens van de minderjarige en de risicotaxaties/rapportages ook andere informatie die bekend is bij de Voogdijraad bij de minderjarige vast te leggen. Denk aan informatie uit een HALT-traject, beschermingsonderzoeken, adviezen over gezag of voogdij of informatie over kinderalimentatie. Ook maakt dit het mogelijk om beleidsinformatie te genereren over de minderjarigen waar de Voogdijraad bemoeienis mee heeft.

- Koppeling met reclassering

Als een minderjarige onder toezicht (al dan niet met bijzondere voorwaarden) wordt geplaatst, is Stichting Reclassering Caribisch Nederland verantwoordelijk voor de uitvoering van het toezicht. Daarnaast komt het regelmatig voor dat een minderjarige ook nadat hij/zij 18 jaar geworden is met justitie in aanraking komt. Een koppeling tussen de risicotaxatie van de Voogdijraad met de systemen van de reclassering kan bijdragen aan een goede informatie-uitwisseling tussen de Voogdijraad en de reclassering.

Bijlagen

Bijlage 1. Literatuur- en bronnenoverzicht

- Afkickkliniekwijzer. www.afkickkliniekwijzer.nl/gedragsverslaving/ (Geraadpleegd op 24-06-2024.)
- Assink, M., Put, C. E. van der, Hoeve, M., Vries, S. L. de, Stams, G. J. J. M., & Oort, F. J. (2015). Risk factors for persistent delinquent behavior among juveniles: A meta-analytic review. In *Clinical psychology review*, 42(1), pp. 47-61.
- Azeredo, A., Moreira, D., Figueiredo, P., & Barbosa, F. (2019). Delinquent Behavior: Systematic Review of Genetic and Environmental Risk Factors. In *Clinical Child and Family Psychology Review*, 22(1), pp. 502-526.
- Beek, D.J. van, (1999). *De delictscenarioprocedure bij seksueel agressieve delinquenten: een onderzoek naar de bruikbaarheid van de delictscenarioprocedure in de behandeling van seksueel agressieve delinquenten in de Dr. Henri van der Hoeven Kliniek.*
- Berg, C. van den, Bruggeman, M., Houston, R., Joosten, A. & Harte, J.M. (2021). *Validatiestudie risico- en beschermende factoren van de RISC.*
- Berg, C. van den, Hendriks, J. (2020). De predictieve validiteit van de J-SOAP II bij mannelijke jeugdige zedendelinquenten. In *Tijdschrift voor seksuologie*, 44-3.
- Boer, T. den & Harte, J. (2023). Het recidiverisico in beeld en cijfers. De plaats en waarde van risicotaxatie-instrumenten in de weging van het recidiverisico. In Vorm, B. van der (red). *Strafrechtelijke criminologie deel II.*
- Bonta, J. en Andrews, D.A. (2007). *Risk-Need-Responsivity Model for Offender Assessment and Rehabilitation.*
- Bosker, J. (2024). Beïnvloeden van afbouw van delictgedrag: RNR-model, Good Lives Model en effectieve interventies. In Bosker, J. en Menger, A. (red). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk.*
- Bosker, J. en Menger, A. (red) (2024). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk.*
- Bruinsma, F. (1996). *De jeugdige zedendelinquent. Diagnostiek, rapportage en behandeling.*
- Buitelaar, J.K. (2001). Geboren voor het kwaad? Feiten en misverstanden over de relatie tussen ADHD en criminaliteit. In *Neuropraxis* 5(6), pp. 198-200.
- Bullens, R., Horn, J. van en Eck, A.M. van (2014). *J-SOAP D. De Nederlandse vertaling en bewerking van de J-SOAP II. Handleiding. Versie III.*
- Buysse, W. & Petersen, A. (2023). *Vernieuwde risicotaxatie Ritax 2.0. Evaluatie van implementatie en gebruik door Raad voor de Kinderbescherming en jeugdreclassering.*
- Carlisle, J. (1996). *The Housing Needs of Ex-Prisoners.*
- Centraal Bureau voor de Statistiek. www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/22/bevolking-caribisch-nederland-in-2023-met-bijna-duizend-toegenomen (Geraadpleegd op 02-07-2024.)
- Coie, J. D. & Miller-Johnson, S. (2001). Peer Factors and Interventions. In R. Loeber & David P. Farrington (Eds.), *Child delinquents: Development, intervention and service needs.* (pp. 191-210).
- College voor de Rechten van de Mens (2016). *Armoede, sociale uitsluiting en mensenrechten in Caribisch Nederland.*
- Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland (2023). *Een waardig bestaan. Een sociaal minimum dat voorziet in toenemend perspectief op zelfredzaamheid.*
- Curconsult (2015). *Belevingsonderzoek voor Bonaire, Sint Eustations en Saba. 3^e Belevingsonderzoek Caribisch Nederland (2-meeting).*
- Derzon, J. H. (2010). The correspondence of family features with problem, aggressive, criminal and violent behavior: a meta-analysis. in *Journal of Experimental Criminology*, 6(3), pp. 263-292.

- Doekhie, J. et al. (2020). *Invoering jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland. Een verkenning naar een jeugdstrafrechtmonitor.*
- Doreleijers, Th.A.H. (1995). *Diagnostiek tussen jeugdstrafrecht en hulpverlening.*
- Doreleijers et al. (2011). Assessing the psychometric properties and the perceived usefulness of the BasisRaadsOnderzoek (BARO) as a first-line screening instrument for juvenile offenders. In *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* 5(24).
- Farrington, D.P. 'The challenge of teenage antisocial behavior' (1995). In: M. Rutter (red), *Psychosocial disturbances in young people. Challenges for prevention.*
- Fazel S, Wolf A, Chang Z, et al. (2015). Depression and violence: a Swedish population study. In *The Lancet – Psychiatry.*
- Ferwerda, H.B., Jakobs, J.P., Beke, B.M.W.A., et al (1996). *Signalen voor toekomstig crimineel gedrag.*
- Ferwerda, H. & Kloosterman (2004). *Jeugdgroepen in beeld. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek.*
- Ferwerda, H. & Wijk, A. van (2021). *Focus op jeugdcriminaliteit. Inleiding voor de beroepspraktijk.*
- Gentle-Genitty, C., Kim, J., Yi, E.-H., Slater, D., Reynolds, B., & Bragg, N. (2017). Comprehensive assessment of youth violence in five Caribbean countries: Gender and age differences. In *Journal of Human Behavior in the Social Environment.*
- GGZ. www.GGZinterventie.nl (Geraadpleegd op 24-06-2024.)
- Gottfredson, D. C. (2000). *Schools and delinquency.*
- Gunterman, B. (2023). *Jongeren met een LVB: oververtegenwoordigd in de strafrechtketen maar ondervertegenwoordigd in het strafonderzoek?*
- Halpin-Doyle, L. (2022). *The association between risk and protective factors and Caribbean adolescents' risk-taking behaviors.*
- Hanson, R. K., Harris, A. J., Scott, T. L., & Helmus, L. (2007). *Assessing the risk of sexual offenders on community supervision: The Dynamic Supervision Project (Vol. 5, No. 6).*
- Hazani, M. & Nahari, G. (2003). Social organization, intergenerational ties, and juvenile delinquency. In *International Review of Sociology*, 13(1), pp. 5-20.
- Herrenkohl, T. I., Hawkins, D. J., Chung, I., Hill, K. G., & Battin-Pearson, S. (2001). School and Community Risk Factors and Interventions. In R. Loeber & David P. Farrington (red), *Child delinquents: Development, intervention and service needs* (pp. 211-246).
- Hoeben, E. M., Meldrum, R. C., Walker, D., & Young, J. T. N. (2016). The role of peer delinquency and unstructured socializing in explaining delinquency and substance use: A state-of-art Review. In *Journal of Criminal Justice*, 47(1), pp. 108-122.
- Hoogsteder (2021). *Beschrijving Agressie Regulatie op Maat Jeugd.*
- Horne, A. M. & Sayer, T. V. (1990). *Treating conduct and oppositional defiant disorders in children.*
- Jellinek. www.jellinek.nl/familie-en-omgeving/ouders-en-opvoeders/drugsinfo-voor-ouders-opvoeders/informatie-over-energiedrankjes/ en <https://www.jellinek.nl/informatie-over-alcohol-drugs/drugs/lachgas/risicos/> (Geraadpleegd op 24-06-2024.)
- Jolliffe, D., Farrington, D. P., Piquero, A. R., Loeber, R., & Hill, K. G. (2017). Systematic review of early risk factors for life-course-persistent, adolescence-limited, and late-onset offenders in prospective longitudinal studies. In *Aggression and violent behavior*, 33(1), pp. 15-23.
- Katz, C.M., Cheon, H., Freemon, K. & Nuno, L.E. (2023). Delinquency, drug use, and gang membership in the English-speaking Caribbean. In *Children and Youth Services*, 114)
- Kenniscentrum LVB: www.kenniscentrumlvb.nl (Geraadpleegd op 24-05-2024.)

- Kempf, K. L. (1993). The empirical status of Hirschi's control theory. In F. Adler & W. S. Laufer (red), *New directions in criminological theory: Advances in criminological theory* (pp. 143-185).
- Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie: [Gedragstoornissen \(ODD/CD\) bij kinderen en jongeren – Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie \(kenniscentrum-kjp.nl\)](https://kenniscentrum-kjp.nl) (Geraadpleegd op 25-06-2024.)
- Lammers, S.M.M., Soe-Agnie, S.E., Haan, H.A. de, Bakkum, G.A.M., Pomp, E.R. & Nijman, H.J.M. (2014). Middelengebruik en criminaliteit: een overzicht. In *Tijdschrift voor psychiatrie*, 56, pp. 32-39.
- Langstrom, N., & Grann, M. (2000). Risk for criminal recidivism among young sex offenders. In *Journal of Interpersonal Violence*, 15, pp. 855-871.
- Langstrom, N. (2002). Long-term follow-up of criminal recidivism in young sex offenders: temporal patterns and risk factors. In *Psychology, Crime & Law*, 8, pp. 41-58.
- Leschied, A., Chiodo, D., Nowicki, E., & Rodger, S. (2008). Childhood predictors of adult criminality: A meta-analysis drawn from the prospective longitudinal literature. In *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 50(4), pp. 435-467.
- Levey, E., Garandeanu, C., Meeus, W., & Branje, S. (2019). The longitudinal role of self-concept clarity and best friend delinquency in adolescent delinquent behavior. In *Journal of Youth and Adolescence*, 48, pp. 1068-1081
- Lipsey, M. W., & Derzon, J. H. (1998). Predictors of violent or serious delinquency in adolescence and early adulthood: A synthesis of longitudinal research. In R. Loeber & D. P. Farrington (red), *Serious & violent juvenile offenders: Risk factors and successful interventions*. (pp. 86-105)
- Loeber, R. (1998). Ontwikkelingspaden en risicopatronen voor ernstige jeugddelinquentie en hun relevante interventies: Nooit te vroeg en nooit te laat. In W. Koops & W. Slot (red), *Van lastig tot misdadig* (pp. 16-33).
- Marchena-Slot, M., Doekhi, J. & Liefwaard, T. (2022). Jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland. Twee jaar na de invoering. In *Proces. Tijdschrift voor strafrechtspleging*, 101 (5-6), pp. 282-296.
- McCord, J., Spatz Widom, C. & Crowell, N. (2001). *Juvenile crime juvenile justice, panel on juvenile crime: Preventions, treatment, and control*.
- Menger, A., Krechtig, L., en Bosker, J. (red) (2016). *Werken in gedwongen kader. Methodiek voor het forensisch sociaal werk*.
- Menger, A., Hanrath, J., en Van Vliet, J., (2014). *Slachtofferbewust werken bij de reclassering*.
- Monteyne, S. (2008). *Risicotaxatie en recidive bij minderjarige seksuele delictplegers*.
- Mooij, A.J.M., Tijssens, I. & Mark, J. van der (2013). *Veiligheidsbeeld BES-eilanden 2013. Criminaliteit, regelovertreding en overlast op Bonaire, Sint Eustatius en Saba*.
- Myunghoon, R. et al (2022). The impact of life domains on delinquent behaviors in five Caribbean countries: a partial test of Agnew's general theory of crime and delinquency. In *Violence and Victims*, 37 (1).
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2024). *Brede blik op ouderschap. Achtergronden van ouders van binnenlandse seksuele uitbuiting*.
- Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie: www.nifp.nl/onderwerpen/screening-en-diagnostiek-adhd (Geraadpleegd op 25-06-2024.)
- Nederlands Jeugdinstituut: www.nji.nl (Geraadpleegd op 25-06-2024.)
- Nederlands Jeugdinstituut: <https://www.nji.nl/pesten/gevolgen-voor-gepeste-pester-en-omstanders> (Geraadpleegd op 25-06-2024.)
- Oostindie, G en Veenendaal W. (2023). *Ongemak. Zes Caribische eilanden en Nederland*.
- Openbaar Ministerie (2014). *Jaarverslag 2013*.

- Osgood, D. W., & Anderson, A. L. (2004). Unstructured socializing and rates of delinquency. In *Criminology*, 42(3), pp. 519-550.
- Pommer, E. & Bijl, R. (red) (2015). *Vijf jaar Caribisch Nederland. Gevolgen voor de bevolking.*
- Prentky, R. A., & Righthand, S. (2003). *The Juvenile Sex Offender Assessment Protocol-II (J-SOAP-II).*
- Prentky, R. Righthand, S., Worling, J. & King, T. (2020). *Final report. Development and implementation project for the Youth Needs and Progress Scala (YNPS).*
- Pratt, T. C., & Cullen, F. T. (2005). Assessing macro-level predictors and theories of crime: A meta- analysis. In *Crime and justice*, 32(1), pp. 373-450.
- Raad voor de Rechtshandhaving (2023). *Preventie van jeugdcriminaliteit en Jeugdstrafrecht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.*
- Raad voor Strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (2021). *Risicotaxatie in de strafrechtstoepassing. Praktische, ethische en rechtspositionele aspecten belicht.*
- Rijksoverheid. www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/vraag-en-antwoord/waaruit-bestaat-het-koninkrijk-der-nederlanden (Geraadpleegd op 02-07--2024.)
- Ruiters, C. de en Vogel, V. de (2004). Recidive bij behandelde seksuele delinquenten. In *Tijdschrift voor Seksuologie*, 28.
- Ryan, G., Miyoshi, T.J., Metzner, J.L., Krugman, R.D., & Fryer, G.E. (1996). Trends in a national sample of sexually abusive youths. In *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35, pp. 17-25.
- Schuyt, C. (1993). Jeugdcriminaliteit in groepsverband. In *Delikt en Delinkwent*, 23, pp. 499-510.
- Seifert, K. (2011). *Care-2 assessment. Child and adolescent risk/needs evaluation.*
- Servaas, L., Weerman, F., en Fischer, T. (2001). *Risico-, versterkende en beschermende factoren voor crimineel gedrag: Een literatuuronderzoek naar de wetenschappelijke stand van zaken.*
- Smid, W. (2018). Seksueel delictgedrag. In *Neerlands Tijdschrift voor Geneeskunde*. 162:2783.
- Smid, W. (2019). Een motivationeel model van seksueel delictgedrag en deviantie. In *Tijdschrift voor Seksuologie* 43-1.
- Straatmeijer, J. (2018). *Onderzoek naar een ijkpunt voor het sociaal minimum in Caribisch Nederland.*
- Taylor, R. (1999). *Offender Group Reconviction Scale – Version 2.*
- Ttofi, M. M., Farrington, D. P., Piquero, A. R., Lösel, F., DeLisi, M., & Murray, J. (2016). Intelligence as a protective factor against offending: A meta-analytic review of prospective longitudinal studies. In *Journal of criminal justice*, 45(1), pp. 4-18.
- Tremblay, R.E. en Craig, W.M. (1995). *Developmental crime prevention.*
- Tremblay, R. E., & LeMarquand, D. (2001). Individual Risk and Protective Factors. In: R. Loeber & David P. Farrington (red) *Child delinquents: Development, intervention and service needs* (pp. 137-164).
- Trimbos Instituut. <https://assets.trimbos.nl/docs/fff0f1ee-c774-4ed0-adbb-b63493d6450f.pdf> (Geraadpleegd op 24-06-2024.)
- Unicef (2019). *Situatieanalyse kinderen en jongeren in Caribisch Nederland.*
- USAID (2021). *Improving measurement of youth and young adult delinquency risk. Final report.*
- Vandiver, D.M. (2006). A prospective analysis of juvenile male sex offenders: characteristics and recidivism rates as adults. In *Journal of Interpersonal Violence*, 21, pp. 673-688.
- Veneziano, C., Veneziano, L., & Legrand, S. (2000). The relationship between adolescent sex offender behaviors and victim characteristics with prior victimization. In *Journal of Interpersonal Violence*, 15, pp/ 363-374.

- Vente, W. de & Michon, J.A. (1998). *Biopsychologische determinanten van antisociaal en crimineel gedrag*.
- Verslavingszorg Noord-Nederland. www.vnn.nl/meer-over-middelen/andere-verslavende-middelen/energie drank (Geraadpleegd op 24-06-2024.)
- Visser, A. & Roeland, M. (2024). *Reclasseren en bestaanszekerheid. De impact van reclasseren op wonen, werk en financiën*.
- Vogelvang, B. (2005). *De jongere aanspreken. Handboek methode jeugdreclassering*.
- Voogdijraad Caribisch Nederland (2023). *Jaarcijfers 2022*.
- Voogdijraad Caribisch Nederland. <https://www.rijksdienstcn.com/voogdijraad> (Geraadpleegd op 09-02-2024.)
- Vorst, M. van de, Jansen, J.M. & Vinkers, D. (2023). Pyschosociale en cognitieve verschillen tussen Caribische en Nederlandse gedetineerden. In *Proces. Tijdschrift voor strafrechtspleging*, 101 (5-6), pp. 266-276.
- Walters, G. D. (2020). Crime and social cognition: a meta-analytic review of the developmental roots of adult criminal thinking. In *Journal of Experimental Criminology*, 1(1), pp. 1-25.
- Wasserman, G. A., & Seracini, A. M. (2001). Family risk Factors and Interventions. In R. Loeber & David P. Farrington (red) *Child delinquents: Development, intervention and service needs* (pp. 165-190)
- Weijers, I. (2022). *Kansen bieden, kansen pakken. De aanpak van jonge veelplegers*.
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (2023). *Cahier 2023-13. Monitor jeugdcriminaliteit 2023. Jeugdige verdachten van misdrijven; ontwikkelingen tot 2023*.

Bijlage 2. Samenstelling werkgroep

De werkgroep waarmee het risicotaxatie- en adviesinstrument is ontwikkeld bestond uit de volgende personen:

- F. Schmidt, raadsonderzoeker (Voogdijraad Caribisch Nederland)
- C. de Graaf, gedragsdeskundige (Voogdijraad Caribisch Nederland)
- D. Frans, coördinerend beleidsmedewerker jeugdstrafrecht BES (Stichting Reclassering Caribisch Nederland)

Bijlage 3. Checklist voor tijdens gesprekken

Checklist YORIAS+

Algemeen

- Persoons- en contactgegevens minderjarige
- Verblijfsstatus minderjarige
- Persoons- en contactgegevens ouders/voogd

Delict

- **Proceshouding**
- **Alleen of in groepsverband gepleegd?**
- **Onder invloed van drugs/alcohol?**
- **Lichamelijk letsel?**
- Materiële gevolgen?
- Motief volgens minderjarige

Delictgeschiedenis

- **Leeftijd eerste delict**
- **Aantal eerdere delicten**
- **Verloop delictpatroon**
- Criminele diversiteit: soort eerdere delicten
- Categorie criminele diversiteit: heimelijk, openlijk of allebei?
- Ernst gevolgen van de eerdere delicten

Aanvullende onderdelen

- Eerdere hulpverleningscontacten
- Gezondheidsproblemen
- Responsiviteit

Huisvesting

- **Wisselende slaap-/verblijfplaatsen?**
- **Woont de minderjarige in een buurt met veel criminaliteit?**
- Woont de minderjarige bij zijn/haar ouders?
- Kan de minderjarige tot rust komen thuis?
- Onzekerheid over huisvesting in de nabije toekomst?
- Woongeschiedenis
- Nabijheid slachtoffers/daders

Opvoeding en gezin

- **Heeft de minderjarige een familielid met justitieel dossier?**
- **Groeit de minderjarige op in een problematische opvoedsituatie?**
- Wat is de gezinssituatie?
- Heeft de minderjarige een hechte band met de biologische ouder(s)?
- Is er sprake van constructieve conflicthantering?
- Is er sprake van een consistente opvoeding?
- Kan de minderjarige praten met een gezinslid over problemen?

- Is er sprake van psychisch, lichamelijk of seksueel geweld binnen het gezin (slachtoffer/getuige)?
- Is er sprake van middelengebruik in het gezin?
- Zijn er financiële problemen in het gezin?

School en werk

- **Hoeveel dagen/week heeft de minderjarige dagbesteding?**
- **Waaruit bestaat de dagbesteding?**
- **Is er sprake van schoolverzuim?**
- School:
  - Opleidingsniveau
  - Zijn er problemen op school?
  - Is de minderjarige geschorst geweest?
  - Is de leerplichtambtenaar betrokken geweest?
  - Zijn er problemen met vervoer van/naar school?
- Werk:
  - Moet de minderjarige rondkomen van eigen inkomen?
  - Geeft de minderjarige meer uit dan zijn (legale) inkomen?
  - Zijn er problemen op werk?
- Overig:
  - Zijn er belemmeringen voor het behouden van zinvolle dagbesteding?

Vrije tijd en sociaal netwerk

- **Heeft de minderjarige criminele vrienden/kennissen?**
- **Laat de minderjarige zich negatief beïnvloeden?**
- Wat doet de minderjarige in zijn/haar vrije tijd?
- Heeft de minderjarige een prosociaal netwerk?
- Leeft de minderjarige in een sociaal isolement?
- Is of heeft de minderjarige weleens gepest?
- Is er sprake van een problematische partnerrelatie?
- Heeft de minderjarige positieve relaties met volwassenen?

Middelengebruik

- **Is er nu of in het recente verleden sprake van verslavingen?**
- **Staat middelengebruik/de verslaving centraal in het leven van de minderjarige?**
- **Is de minderjarige met justitie in aanraking gekomen voor middelengebruik/verslaving?**
- **Zijn er in het verleden verslavingsproblemen geweest?**
- Middelengebruik:
  - Welke middelen?
  - Frequentie?
  - Gebruik alleen, samen met anderen of beide?
- Gedragsverslaving:
  - Welke verslaving?
  - Frequentie?
  - Alleen, samen met anderen of beide?
- Overig:
  - Vanaf welke leeftijd problemen met middelengebruik/verslaving?
  - Al behandeld voor middelengebruik/verslaving?

Psychosociaal functioneren

- **Is er sprake van impulsief gedrag?**
- **Is er sprake van gebrekkige vaardigheden in het oplossen van problemen?**
- **Is er sprake van een geschiedenis van antisociale gedragingen?**
- **Zoekt de minderjarige sensatie en houdt hij/zij van risico's?**
- Diagnostiek en hulpverlening:
  - Is er een DSM classificatie?
  - Is de minderjarige wel eens opgenomen geweest in een instelling?
  - Is de minderjarige eerder behandeld, en zo ja: waarvoor?
  - Is er sprake van een verstandelijke beperking?
- Overig:
  - Is er sprake van gebrekkige empathie/gewetensontwikkeling?
  - Heeft de minderjarige een negatief zelfbeeld?
  - Heeft de minderjarige last van angsten/depressie?
  - Is er sprake van vijandigheid?
  - Is er sprake van hechtingsproblematiek?
  - Manipuleert de minderjarige vrienden/kennissen voor eigen gewin?

Houding

- **Heeft de minderjarige een pro-criminele houding?**
- **Is er sprake van een geschiedenis van het niet nakomen van afspraken/voorwaarden?**
- Neemt de minderjarige verantwoordelijkheid voor het delict?
- Streeft de minderjarige maatschappelijk geaccepteerde doelen na?

Slachtofferbewust werken

- Zijn er specifiek aanwijsbare personen slachtoffer?
- Is de minderjarige zich bewust van de gevolgen voor het slachtoffer?
- Heeft slachtoffer zelf wensen ten aanzien van de afdoening?
- Voelt minderjarige zich ook slachtoffer?
- Is slachtoffer ook dader (volgens minderjarige)?

Zeden

- Hoeveel zedendelicten heeft de minderjarige gepleegd?
- Van hoeveel zedenslachtoffers is er sprake?
- Is er sprake van een mannelijk, minderjarig slachtoffer?
- Is er sprake van een delictpatroon?
- Waren de zedendelict(en) van te voren gepland?
- Was er sprake van geseksualiseerde agressie?
- Is er sprake van seksuele deviantie?
- Is er sprake van hyperseksualiteit?
- Is de minderjarige in het verleden zelf slachtoffer geweest van seksueel misbruik?

Bijlage 4. Informatieblad voor ketenpartners

Voogdijraad Caribisch Nederland

Informatieblad voor ketenpartners

YORIAS+: RISICOTAXATIE- EN ADVIESINSTRUMENT VAN DE VOOGIJRAAD CARIBISCH NEDERLAND

De Voogdijraad werkt met de YORIAS+, een geïntegreerd risicotaxatie- en adviesinstrument. In dit informatieblad leest u wat het instrument inhoudt.

Gestructureerde basis voor strafadviezen

De YORIAS+ is een risicotaxatie- en adviesinstrument waarmee de Voogdijraad op gestructureerde wijze de risico- en beschermende factoren in beeld brengt, een inschatting maakt van het recidiverisico en een advies over bijzondere voorwaarden formuleert.

De YORIAS+ vormt de basis voor het inschatten van de risico's in de adviesfase. Het instrument is toepasbaar ten behoeve van de voorgeleiding rechter-commissaris en de rechtszitting. Daarnaast kan het instrument gebruikt worden bij aanvullende vragen van de rechter of officier van justitie.

Instrument op maat

De YORIAS+ is specifiek ontwikkeld voor de Voogdijraad Caribisch Nederland en daarmee geschikt voor minderjarigen op Bonaire, Saba en Sint Eustatius die met justitie in aanraking komen. De YORIAS+ is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met medewerkers van de Voogdijraad en gebaseerd op actuele wetenschappelijke kennis over risicotaxatie en het voorkomen van recidive.

Verdiepende modules

De YORIAS+ bevat een specifieke module met vragen die aanzetten tot slachtofferbewust werken. Daarnaast is een verdiepend instrument geïntegreerd om het specifieke risico bij zedendelinquenten beter in te kunnen schatten. Ook is er ruimte om eventuele andere verdiepende instrumenten te integreren zodra deze beschikbaar zijn.

Overzicht met verkeerslichtmodel

Het advies van Voogdijraad bevat sinds de invoering van de YORIAS+ een overzicht van alle uitkomsten op de leefgebieden. De uitkomsten worden aangegeven met een kleur: rood, oranje of groen (het zogenaamde 'verkeerslichtmodel'). Het advies bevat een plan van aanpak om de risico's te verminderen. Ook is in het overzicht snel te zien welke beschermende factoren een rol spelen: deze handhaven of versterken kan een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen van recidive in de toekomst.

Advies over bijzondere voorwaarden

Met de YORIAS+ maakt de raadsonderzoeker een inschatting van het recidiverisico, de factoren die het delictgedrag bepalen (criminogene en beschermende factoren), de mogelijkheden voor gedragsverandering en het slachtofferbelang. Dit leidt tot een stevig gefundeerd advies aan de rechter en het OM over wat nodig is om het risico op recidive te beïnvloeden. Met name de integratie van de laatste theoretische inzichten in combinatie met de kennis uit de regio maakt dit een praktisch werkbaar en beter gefundeerd instrument.

Het advies bevat zo nodig concrete bijzondere voorwaarden en een plan van aanpak waarin de doelen en uitvoerbaarheid worden beschreven.

